

**GENÇ
TOPLUMBİLİMCİ-
LERE YÖNTEM VE
TAVİR ÖNERİLERİ:
37 AHLÂKİ BUYRUK**

Gary T. MARX*

Çeviren:
Prof.Dr. Nurçay TÜRKÖĞLU**

"Of Methods and Manners for Aspiring Sociologists: 37 Moral Imperatives"

* The American Sociologist, Şubat-Mart 1997

** M.Ü. İletişim Fakültesi

Beyefendi, açık konuşmamız ve karşılıklı anlaşmamız şerefine.

"Şişman Adam, Malta Şahini

Kendi entelektüel faaliyetimin işleri daha kötü, daha tehlikeli hale getirmesini değil, hiç olmazsa bir dereceye kadar birazcık daha iyi, biraz daha açık, biraz daha akılcı, hatta biraz daha merhametli hale getirmesine yardımcı olmasını isterim...

Conor Cruise O'Brien

Bu makale bir kitap incelemesi yazısı olarak başladı. Bu gözlemlerimi disiplinin daha mesleki ve kişisel taraflarına değinen bazı kitapları (örn., Althusser, 1993; Becker, 1986; Bendix, 1985; Bettelheim, 1990; Berger, 1990; Fine, 1995; Goetting and Fenstermaker 1995; Halliday and Janowitz, 1992; Hammond, 1967; Homans, 1984; Horowitz, 1969; Jacoby, 1987; Killian, 1994; Lemert, 1995; Lowenthal, 1987; Mills 1959; Page, 1985; Reinharz, 1991; Riley, 1988; Sorokin, 1963; Vaughn, Sjoberg and Reynolds, 1993). dikkatle okumak ve yeniden değerlendirmek bağlamında yazıya dökmeyi amaçlıyordum. Ancak kitaplar çok uzun, zaman da çok kısa olunca bunu yapamadım. İstediyimi yapabilseydim bu makale daha iyi ve kuşkusuz daha az benmerkezci (solipsistic) olurdu. (1)

Toplumbilimci olarak yaptığımız işi belirleyen çalışma biçimlerimizi ve yaşamlarımızı genellikle sınıfta veya yazdıklarımızda tartışmayız. Bunu yapsak toplumbilimsel yaşamlarımıza toplumbilimsel yalanların karıştığını ve Freud'un dediği gibi biyografilerin insanı "yalancılığa, gizlemeye, palavracılığa" ittiğini farketmemiz gerekecektir (Bettelheim

1990). İşin bu çetrefilli tarafını bir kenara bıraksak bile akademik iletişim ortamımız genellikle tutkudan uzak tarafsız çalışmalardan ve düşüncelerin aktarılmasından ibarettir. Profesyonelliğimiz bize bir makalenin veya kitabın formel sayfalarına kişiliğimizin sızmasına özen göstermeyi öğretir.

Bunun haklı gerekçeleri kuşkusuz vardır. Ancak öğrencilerimizi eğitirken ve işe yeni başlayanlara yol gösterirken, gayri-resmi olarak verdiğimiz akıl ve sezgilerimizin anlaşılmasına özen göstermemiz gerektiğini düşünüyorum. Genellikle öğrencilerimize verdiğimiz imajı gereğinden fazla ürkek, teskin edici, temiz, biçimsel ve skolastik buluyorum. Aslında içine girecekleri dünyaya öğrencileri tam anlamıyla hazırlayamayan bir imajdır bu. Bisiklete gerçekten binmeyi bilmeyen biri, bisikletle ilgili kuramları, bisiklet tarihini, ünlü bisikletçileri çok iyi bilebilir. Toplum-bilimci olmak isteyenlerin durumu da buna benzer. 1950'lerde popüler olan bir şarkının söylediği gibi "işin raconunu bilmek lâzım".

Öğrencilerimizi kendi yanıtlarını bulmaya yönlendirsek bile eğitimciler ve ustalar olarak disiplinin daha kişisel ve mesleki taraflarını tartışmamız şart. Genel tabloyu görüp yerimizi belirlememiz, çalışmalarımızı neden ve nasıl yaptığımızı, yaşamlarımıza nelerin anlam verdiğini ortaya koymamız çok önemli. Biraz ilerisini düşünerek topluma açılmak, pek çok insanın orta yaş krizine girmesini önleyebilir. Bunları düşünerek 37 adet uyulması zorunlu ahl,ki kural öneriyorum. Zorunluluktan kastım biraz şıklık ve neşe katmak. (2) Görgül ve ahl,ki evrensel kurallardan söz ediyorum. Bütün bunlar benim içtenlikle inandığım düşünceler. Her birinin "bana göre..." diye başladığı unutulmamalıdır.

Konu Başlıkları

- Eleştirel düşünme, değerlendirme ve gözlemlene alışkanlıkları geliştirin.
- Açık, mantıklı ve vurucu bir biçimde yazın.
- Her yere, her zaman, her şeye yazın.
- Yeni bir tartışma açın (tekrarcı olmayın).
- Kitapları okumakla kalmayın, kitap yazın.
- Kestirmeden gidin.
- Etkileyici konuşmayı öğrenin.
- Fazla kitabı olmayın.
- Dağıtın ve birleştirin.
- Fazla geniş genellemeler yapan toplumbilimcilere karşı uyanık olun.
- "Jack Webb-Badge 714 tarzı 'sadece gerçekleri söylüyorum efendim'"ci toplumbilimcilere karşı uyanık olun.
- Kuram ve yöntemle ilgili doktrinel tartışmalarda katı biçimde taraf olmaktan doğabilecek tehlikelerden kaçının.
- Değişiklikler yapın. Uzun bir süre belli bir alanın uzmanı olarak kalmayın.

- Disipline odaklanın ama sorunlarla uğraşın ve disiplinlerarası çalışın.
- Toplumunu anlamaya yönelik bilimsel yaklaşımların olabilirliğini ve olması gerektiğini kabul etmeyen toplumbilimcilere karşı uyanık olun.
- Toplumbilimin bilimsel ve insancıl konumunu araştırıp geliştirirken atış alanını şaşırılmamalı, başka yerlerde oturanlara karşı hoşgörülü olmalısınız.
- Hangi soruları soracağınızı bilmelisiniz.
- Cesur olun. Riske girmekten korkmayın.
- Sınırları genişletin.
- Kısa dönemli ve uzun dönemli planlarınız, hedefleriniz olsun.
- Yaşam da, toplumbilim de, tamamlanmamış işler, tamamlanmamış süreçlerdir.
- Gerçek ve sanal topluluklar kurun.
- Ustalara ve kendinize örnek alacağınız kişilere olduğu kadar beğenmediğiniz kişilere de dikkatle bakın.
- Sizden daha bilgili, zeki ve başarılı insanları arayıp bulun.
- "Zafer ve Felaketle tanışmayı ve bu iki sahtek,ra da aynı şekilde davranmayı" öğrenin.
- Bencil olmayın! Zamanınızı ve düşüncelerinizi başkalarıyla paylaşın.
- Akademisyen olmaktan gurur duyun.
- Olduğu gibi anlatın. Güçlü olanlara da diğerlerine de gerçeği söyleyin.
- Bilginin toplum bilimine inanın ve sorumluluk duygusuyla kullanın.
- Eylemde bulunan kişiyle (aktör) gözlemde bulunan kişinin bakış açıları arasında ustaca gidip gelmeyi öğrenin.
- Araştırmacı ile tutucu (fundamentalist) arasındaki farkı bilin.
- Bir grubu araştırmak için ona ait olmanız gerektiğini ve insanların ait oldukları grupları araştırmalarının şart olduğunu ileri süren dışlayıcı anlayıştan uzak durun.
- Düşünce polisliğine kapılıp meslekdaşlarınızın ırkçılık, cinsiyetçilik, sınıfçılık, eşcinsel düşmanlığı veya yaşlı düşmanlığı gibi belirtiler gösterip göstermediklerini bulmaya çalışmak için bütün zamanınızı harcamayın.
- Kendinizi bütün değerlerden arınmış bir bilimadamı veya açıkça politik bir eylemci gibi hissettiğiniz zaman dikkatli olun.
- Eğlenin! Yaptığınız işin keyfini çıkartın!
- Nüktedan olun!
- Sözüünüzün eri olun!...İlkelerin de düşüncelerin de önemli olduğunu ve insanın farklılıklar yaratabileceğini bilin. Bilginin cehaletten daha iyi olduğuna, bilginin mümkün olduğuna, insanlığa ve toplumsal koşullara dair görgül ve bilimsel bilginin bu koşulları değiştirebileceğine inanın.

Bazı Ahlâki Kurallar

1. Eleştirel düşünme, değerlendirme ve gözlemlene alışkanlığı geliştirin. Kendinize ait görüşleriniz olsun; nelerden hoşlanıp nelerden hoşlanmadığınızı söyleyin, ele aldığınız meseledeki tavrınızı ortaya koyun. Değerlendirmede kullandığınız ölçütler belirsiz olmasın ve gerekiyorsa öncelikleri belirleyin. Tutkulu olun! Toplumsal gözlem, düşünceler ve iletişim bizim can damarımızdır. Walker Evans'ın (1982) dediği gibi "Gözünüzü dikerek bakın. Gözlerimizden başlayarak kendimizi eğitmenin yolu buradan geçer. Gözleyin, kolaçan edin, dinleyin... Bilgi edinmek için elinizden geleni yapın. Günün birinde buradan göçüp gideceksiniz." Ama bununla da yetinmeyin. Gözlemlerinizi hem sizin hem de başkalarının sistematik olarak kullanabileceği modeller ve kuramlar haline dönüştürün.

2. Açık, mantıklı ve vurucu bir biçimde yazın. İletişim kurmasını bilen tüy sıklet cılızlar plajın kahramanı olabilirler. Nobel edebiyat ödülü kapıda bekliyor olmayabilir ama akranlarınız sizi takdir edeceklerdir. Yazınızla gurur duyun. İletişimde öz kadar biçim de önemlidir. Edebiyat ve şiir okuyun. Metaforların gücünü keşfedin. Dilin estetik ve zevk verici niteliklerini yabana atmayın. Sözcükleri hem araç hem de amaç olarak kullanın. Şiirden yoksun bir toplumsal değişim gerçekten sorunludur. Tarihçilerin genellikle bizden daha iyi yazmaları tesadüfi değildir. Yazma yeteneği öğrenilen bir şeydir (3). Yazdıklarınızı sürekli gözden geçirin. Çalışmanızı yüksek sesle okuyun ve başkalarına da okutun. Basılıncaya dek yazılarınızı bitmiş kabul etmeyin (tıpkı ressamların resim satılıncaya dek üzerinde oynamaları gibi).

3. Her yere, her zaman, her şeye yazın -postane kuyruğunda veya trafikte beklerken, televizyon izlerken, toplantılarda otururken (özellikle toplantılarda otururken). Sabah erken veya gece geç saatlerde yazın. Uyku tutmadığı zaman veya çok erken uyandığınız zaman kalkıp yazın. Sabaha karşı 3'te aklınıza bir fikir geldiğinde hemen yazın, yoksa unutulur gider. Yazabilecek durumda değilseniz de -duş yaparken, bulaşık yıkarken, jimnastik yaparken- kafanızda düşünceleri toparlayın. Her şey üzerine yazın -mendillere, zarflara, kredi kartı ekstrelerine, boş çek kağıtlarına, hiçbir şey yoksa avcunuza veya bileğinize.

Notlar alın, bir defter tutun. Toplumsal manzarayı izleyen biri için bunu kaydetmemek, tıpkı boşa akan bir musluğa bakmak gibidir. Gündelik deneyim ve düşünceler bizim sermayemizdir (4). Bu özellikle Erving Goffman'ın "küçük ölçekli alanlarda çalışan toplumbilimciler" olarak adlandırdıkları için önemlidir. Yazı kavanozlarındaki (Literary bottles) deneyimin akışını yakalayabilmeliyiz. Boşa akıp heba olmasına izin vermeyin. Üzerinde düşünerek, kaydederek değerlendirin. Evden çıkarırken mutlaka kaleminizi yanınıza alın.

"Kazanan bir şey almaz" adlı kısa öyküdeki Hemingway karakterini anlamaya çalışın; "yazabilseydi ondan kurtulabilirdi. Pek çok şeyden yazarak kurtulmuştur." Mükemmel olmayan bir evrende yazmanın arınmacı (cathartic) özelliğini kavramayı öğrenin, gerçeklik tarafından kirletilmemiş sözcüklerle görmek istediğimiz gibi bir dünya yaratılabilir.

Yazmak için rahatsız edilmeyeceğiniz zamanları bulmaya çalışın, belli bir hız geliştirin ve bir saat orada, bir saat burada yazmaktan yeniden başlamakta doğacak kayıpları engellemeye çalışın. Harcadığınız zamanla oranladığınızda daha verimli olacağınızı göreceksiniz. Bu anlamda daha az zamanda daha çok şey yapabileceksiniz. Ben genellikle iki kat bölünmüş zaman harcamak yerine hiç ara vermeden tüm gün, hafta veya ay boyunca çalışmayı tercih ederim. Çalan telefonlara, tele sekretere, faks makinelerine yanıt vermemeyi öğrenin; elektronik postanıza yalnızca haftada bir bakın. Bir haftayı gazete okumadan geçirebilirsiniz. Bir konferansa daha katılmanızın mutlaka gerekli olup olmadığını iki kez düşünün.

Yazma bağımlılığı edinin. Yazı yazmak yiyip içmek, uyumak kadar doğal ve kolay hale gelmeli. Yazmak, temel yaşam alışkanlıklarınız içinde zorlanmadan yerini alabilmeli. Yazmadan bir hafta geçirdiğiniz zaman eksiklik belirtileri ve hatta suçluluk duygusu hissedin. Yazmak biraz da vücut egzersizi yapmaya benzer: ne kadar çok yaparsanız o kadar daha iyi yaparsınız, daha az zorlanırsınız. Bu size biraz duygudan ve sanatsallıktan uzak, mekanik bir şey gibi gelebilir. Kuşkusuz bu tavsiyeler manik-yaratıcı dehalara göre değil. Dâhiler birden görünen ilham perilelerini izlerler, ilhamdan yoksun kaldıkları zaman da bunalıma girerler.

Yazdığınız her şeyin mutlaka hemen yayınlanması gerektiğini söyleyen fazla gösterişçi ve mesleki baskılardan kaçının. Yazmak sizin için gerçekten yaşamı anlamlı kılan bir önem içeriyorsa değerlendirmelerinizi buna göre yapın. Fikir geliştirme ve başkalarını entelektüel ve estetik açıdan hoşnut ederek bilgilendirme yeteneğinizle gurur duymak ve bunun yankılarını almak istiyorsanız yayınlanan eserlerin akışında belirli aralıkların bulunması doğal olacaktır.

Yeni tartışmalar açın! Yazınız okuyanları bir yerlere yönlendirmeli, hedef kitlesine yeni bir şeyler önerebilmelidir. Öğrencilerin sınav kağıtlarında ve çoğu akademisyenin yazılarındaki temel sorun "böyle olunca ne oluyor" testini geçememeleridir. Ya içinde et yoktur ya da iyi pişmemiştir. Bir makalede veya bir bölümde temel noktaları bir paragrafta özetleyebilmeli ve bu çalışmada yeni ve farklı nelerin olduğunu belirtebilmelisiniz. Bunu yapamıyorsanız konuyu muhtemelen fazla dağıtmışsınızdır ve henüz yayınlamaya hazır değildir ya da okurlarınızın dünyaya farklı bakmalarına yardımcı olacak edebi bir özet olmuştur. Görgül veya mantıksal olarak yanıtlanmasına yardımcı olabileceğiniz veya bulmak istediğiniz bir model veya tartışmayı geliştirmeye yönelik olarak önerebileceğiniz bir soru belirlemelisiniz.

4. Fazla tekrarcı olmaktan kaçının. Akademik çalışmalara yöneltilen en sık eleştiri "burada yeni bir şey yok" eleştirisidir, en büyük övgü de "bu yeni ve özgün bir şey"dir. Ama ikisinin dengeli bir karışımını yapabilmek gerek. Birisi "bu iyi ve özgün bir çalışma" diyorsa dikkat edin de ardından "maalesef iyi olan kısımlar özgün değil, özgün olan kısımlar da iyi değil" denmesin.

5. Kitapları okumayın, yazın! Bu öğüdü bana meslek yaşamımın başında saygın bir akademisyen vermişti. Yarı şaka söylenen bu söz beni büyük düşünmeye teşvik etmek ve yazılı sözcüklerin büyümesine kendimi fazla kaptırmamam için bir uyardı. Seçkin kurumunun duvarlarından dışarıya pek ayak basmayan bu hocanın saygınlığı ve kibri bir yana, bu sözde bir gerçek payı vardır.

6. Meslek yaşamımızın başında araştırmaların üreticisi mi tüketicisi mi olacağınıza karar vermeniz gerekir (bazen de karşınıza çıkan olaylara göre bunu belirlemeniz gerekebilir). Araştırmaları tüketmek kuşkusuz daha eğlencelidir. Kişinin kendi katkılarını fazlaca önemsememesi konusunda bir uyarı olabilir ve böylece öğrencilerinize daha yararlı olabilirsiniz.

Bilgi üretenlerin de yazılı kaynakları ve elindeki çalışmanın önceki araştırmalar kapsamında ele alınıp alınmadığını değerlendirirken ölçütleri biliyor olması gerekir. Biz yalnızca yeni bilgi üretenler değil, eski bilgilerin de koruyucuları ve aktarıcılarıyız. Bizden önceki araştırmacıların çalışmalarındaki müthiş zenginlik bizim için mirastır. Bunun yanı sıra, kimlerden alıntılar yaptığımız da her zaman stratejik bir ilgi konusudur.

7. Ancak yazılı metinleri taramak kendi başına yeterli olamayacağı gibi, boş bir sayfayla baş başa kalmamak için uygun bir yol olmamalı. Profesyonel olarak okurken bunları neye araç olarak kullanacağınızı düşünün. Başlangıçta biraz başı-boş dolaşsanız da ne aradığınızı bilin. Elinizdeki çalışmalara sorularla bakın ve mucizevi gibi görünseler de onları geliştirmeyi hedeflediğinizi unutmayın. Takdir etme ve geliştirme alanında uygun bir denge bulmaya çalışın.

8. Kestirmeden gidin! Öğrenilecek çok şey var ama zamanımız az, onun için elinizdekileri en iyi şekilde değerlendirebilmelisiniz. Mutlaka yapınızda yoksa bibliyofil olmayın. Uzmanlaşma ve iş bölümünden yararlanın. Bilgisayar ortamında enformasyon hizmeti vererek geçimlerini sağlayan insanlar var. Onlara da biraz iş bırakın. Genellikle bedava olan hizmetlerden yararlanın. Bir deneyin! Göz gezdirerek, ilk ve son cümlelere, paragraflara bölümlere bakarak okumayı öğrenin. Önce sonuçları okuyup işinize yarayıp yaramayacağına karar verin. Toplumbilim kitaplarının çoğu aslında kitap haline getirilmemesi gereken çalışmalardır; yalnızca birkaç ana (en azından özgün olan) düşünce içerirler. Alıntı yaptığınız bir kitabı veya makaleyi sonradan tam olarak hatırlayamazsa-

nız kendinizi sahtekâr gibi hissedip suçluluk duymayın. Bilgisayar ortamında araştırma yapmayı, ansiklopedilerden, makale değerlendirmelerinden yararlanmayı öğrenin. Konunun uzmanlarından yardım alın, raporları yazanları, halkla ilişkiler görevlilerini arayın, gazete arşivlerini kullanın.

9. Etkileyici konuşmayı öğrenin. Sözlü sunumlarınızı da yazılarınız kadar ciddiye alın. Dinleyicilerinize açık, mantıklı, vurucu bir dille konuşun, onları etkileyecek örnekler verin. Hiçbir zaman sunuşlarınızı yazılı metinden okumayın. Önemli noktaları not alıp gerisini konuşurken doldurmak çok daha iyidir. Bu teknik dinleyicilerin daha çok ilgisini çeker, siz de kendinizi yazıya bağlanmış hissetmezsiniz. Canlı konuşmada hata yapmaktan endişelenebilirsiniz, yazılı metin daha güvenli bir alan gibidir. Ama yazılı metin önceden belirlenmiş ve hatta soğuk bir nitelik taşır, canlı sunuşların akıcı ve karşılıklı etkileşim özelliğine sahip değildir. Her zaman kağıdın güvenliğine sığınarsanız bilincinizde ne kadar sözcük gömülü olduğunu hiçbir zaman öğrenmeyebilirsiniz. Ben bunu bir keresinde bir ders vermek için birkaç yüz kilometre gidip yazılı konuşmamı yanıma almadığımı fark ettiğimde öğrenmiştim. Yapabildiğim kadar kafamda topladım ve şimdiye kadar verdiğim en iyi konuşmalardan biri oldu.

Başkalarının söylediklerini yanıtlamak çok önemlidir. Soruyu kafanızda tutun, belki birkaç sözcüğü not edin ama yazmayın. Blues şarkıcısı Mose Allison'ın "sükût altın olsaydı beş kuruş alamazdın" dizesinin size uyarlanmasından gurur duyun.

Geveze sınıflarda dolaşan biri olarak konuşma sizin can damarınızdır. Al Capone'un seçmenlere tavsiyesine bakarak "öncelikle ve sık konuşan siz olun". Bir konuşmada ilk soruyu sormak tartışmanın devamını belirler ve entelektüel gündeminizi geliştirmenize yardımcı olur. Aldığınız yanıtın doğruluğuna veya yanlışlığına bakmadan veri olarak kabul edin.

Kime seslendiğinizi, konunun size ve dinleyiciye farklı şeyler ifade edebileceğini unutmamaya çalışın. Konuşmanızı dinleyicilere göre ayarlayın. Altan almayın ama kitle iletişim araçlarıyla donanmış bir çevrede yetişen insanlara bir şeyler öğretmenin ne demek olduğunu da unutmayın. Kafaları yüksek edebiyatla değil, televizyon ve bilgisayar oyunlarıyla beslenmiştir. Öğrencilerin kültürünü ve dinleyici olarak beklentilerini Dante ve Dostoyevski değil, Beavis ve Butthead belirler. Amerikan lise eğitimi öğrencilerden giderek daha az şey bekliyor; öğrencilerin geleneksel tarih ve edebiyat bilgileri giderek azalıyor, dikkatleri eski dönemlere göre daha çabuk dağılıyor. Öğrencilerin çoğu zorlama ve korku ile (zorunlu derstir, üniversiteye devam etmeleri için ailelerinin baskısı vardır), uygun olduğu için (ders saati onlar için uygun bir zamandadır), kişisel nedenlerle (bu dersi alan bir arkadaşı vardır) veya

tamamen işlevsel olarak, işe başvuru formlarında bu dersi aldığını gösterebilmek için karşınızdadır. Öğrenmeyi çok sevdikleri veya üniversiteyi entelektüel bir "odyssey" gibi gördükleri için orada değildiler.

Bu iş sizin hayatınızdır ama (akşamdan kalma veya katılacağı geceye hazırlanan) öğrencilerin çoğu için bir görevdir (5). İşlediğiniz konunun ne kadar önemli olduğunu anlamayan ve daha fazla çalışmayan öğrencilere kızmaktan vazgeçmeye çalışsanız iyi olur. On yedi yaşındayken sizin için en önemli olan şeyleri hatırlamaya çalışın -adı Vayber diye değil de Web-ber diye okunan Alman toplumbilimcinin düşüncelerini anlamak bu önemli şeyler arasında değildi herhalde.

Arzu ettiğiniz etkiyi yarattığınız duygusuna kapılmayın. Verdiğiniz derslerle ilgili tepkileri alabilmek çok önemlidir. Anlattıklarınızın alındığını anlamak için küçük yazılılar yapın, sorular sorun. Öğrencilerden ne anladıklarını anlatmalarını isteyin. Gözlemcilerin eleştirileri ve dersi videoya almak da yardımcı olabilir. Fazla hızlı konuşmayın. Pek çok düşünceyi aynı anda vermeyin. Bir yorum yaptıktan sonra biraz ara verin. Dinleyenlere yorumlarınız hakkında açıklamalar yapın, özet ve sonuç verin. Dersin bir önceki derslerle bağlantısını kurun. Sonunda bir sonraki ders veya karşılaşmada görüşülmek üzere bir-iki soruyla bitirin konuşmanızı. Dinleyenlere bu dersin daha geniş konular içindeki yeri ve önemini anlamalarına yardımcı olmaya çalışın.

10) Fazla kitabı olmayın. Sözcüklerin ve sayıların yanı sıra görüntüleri ve müziği de kullanın. Yıllar önce tepegöz projektörleri yeni yeni kullanılmaya başlandığında bundan yararlanarak görsel malzemeyi (üstelik renkli) fazlaca kullanan meslektaşlarıma biraz tepeden baktığımı hatırlıyorum. Ciddi bir akademisyene yakışmayan, basit, kestirmelere tenezzül etme biçimi olarak görünüyordu bana. Şimdi tepegöz aletimi almadan evden çıkıyorum. Bilgisayarlarla sağlanabilen görsellik müthiş olanaklar veriyor. Bu olanakları göz ardı etmenin kimseye yararı yok. Karşınızdaki öğrenci kuşağının ilgisini çekmenin ötesinde, görsel imgeler tahayyül gücümüzün sınırlarını genişletip sözcüklerden çok daha farklı ve güçlü bir biçimde iletişim kurmamızı sağlıyor. Toplumun geniş bir biçimde anlayabilmek, başkalarının deneyimlerini de tahayyül etmeyi gerektirir. Görsellik bunu sağlamanın bir aracıdır. Aynı zamanda dinleyicilerin de farklı iletişim tarzlarının bize nasıl ulaştığını, gerçeğin ve anlama biçimlerinin nasıl oluştuğunu düşünmelerine yardımcı olabilir.

11) Dağıtın ve birleştirin. George Simmel'in (1994) "her an birleştirilmiş olanları ayıran ve ayrılmış olanları birleştiren kişileriz" sözünü anlamaya çalışın. Çünkü yaptığımız şey, olduğu gibi kabul edilen toplumsal dünya ile uğraşırken, olayların ve durumların mutlaka görüldüğü gibi olması gerektiği yolunda katkılarda bulunmaktadır. "Devrim", "suç" ve "demokrasi" gibi popüler terimlerin genel olma özelliği, kavramsal düşünüp de ampirik çalışma yapma eğilimindekiler için ayrılmış olanları birleştirme yöntemi göreceli olarak daha kolay gibi gelebilir.

Aynı şekilde diğer entelektüeller gibi toplumbilimciler de genel olarak görülmeyen bağlantıları ortaya çıkartabilir; bazı politik devrimlerle kökten dincilerin ideolojik sistemleri arasında ya da bilim ve güldürü arasında bağlantılar bulunabilir. Bilim bize dünyanın ilk bakışta görüldüğünden hem daha az hem de daha çok karmaşık olduğunu gösteren sürekli bir karşı hareket olarak görülmelidir. İdeal olan, parçalamalarımızın sonucunda, onları yeniden bir araya getirme yolları bulmamızdır. Her bir parçayı ve bütünü bir arada düşünebilmeliyiz. Aslında bunu söylemek, mikroya da makroya da hakkını vermek gerektiğini, ikisinin birbirini tamamlayıcı olduğunu söylemenin bir başka biçimi. Kuşkusuz burada bir iş bölümü gerekir ama birinden birine takılıp kalmamak da çok önemlidir.

12) Fazla geniş genellemeler yapan toplumbilimcilere karşı uyanık olun. İnsan davranışlarında kültür, bilinç, tarih ve yerel bağlamdaki rolümüzü düşünerek, yaptığımız açıklamalarla üzerinde çalıştığımız davranışları değiştirebilecek (örn. Keynes'ci iktisat anlayışının yaşanan ekonomik davranışlar üzerindeki geniş ölçekli etkisi) karmaşık ve değişen bir dünyaya karşı alçakgönüllü olmalıyız. Anlaşılabilir olanla derinliği, soyutla gerçeği birbirine karıştırmayın. Mutlaka soyutlamalara ihtiyacımız var ama ampirik olandan çok fazla uzaklaşmak yalnızca bir iman biçimine yol açabilir. Bu imanı öne süren kişiye de en geniş kitlelere seslenen en şık megafona sahip olma zaferi verir. Bize öğretildiği gibi, basit sözlerle anlatılabilecek şeyleri büyük laflarla süslemeden, diğer öğeleri de eşit biçimde kullanabilmeliyiz. Basit bir kuram her zaman karmaşık bir kurama tercih edilmelidir.

13) "Jack Webb-Badge-714 tarzı 'sadece gerçekleri söylüyorum efendim'"ci toplumbilimcilere karşı uyanık ol. "Verilerin" içinden çıktığı entelektüel geleneklerden, seçmelerden ve içerdikleri düşüncelerin geliştirilmesi gereğinden haberdar olun. Olaylar kendi kendilerine konuşmazlar. Arkada vantrilog var mı bir bakmak gerek.

Columbia araştırma geleneğinde eğitim almış genç bir araştırmacı-yken Sherlock Holmes'un söylediği "yetersiz verilere dayanarak ölüdoğan kuramlar üretme eğilimi, mesleğimiz için felaket olur" sözü bana çok doğru gelmişti. Ancak meslekte olgunlaşıp düşünmenin de bir yön-tem olduğunu gördükçe, "bütün verileri içermedikçe ölüdoğan kuramlar üretmeme eğilimi mesleğimiz için felaket olur" düşüncesinin de aynı derecede doğru olduğuna inanmaya başladım. Verisiz kuram, erimiş dondurma gibidir.

Yetersiz veriler kadar kavramsal ve bütünleştirici düşüncenin eksikliği de toplumbilimcinin zararınadır. Gerçekleri toplayıp karşılaştırmalı, olayı tanımlarken kavramsal, en azından kavramsal varsayımları da belirtmeliyiz. Aksi taktirde veri yalnızca dünkü haberlerin kümülatif olmayan bir toplamı olmaktan öte gidemez ve şeyleştirme tehlikesi doğar.

Bu sorunların doğmasına çok sayıda birbiriyle bağlantısı olmayan uzak alanların ve küçük krallıkların bolluğu neden olmaktadır. Amerikan Toplumbilim Derneği'ne (American Sociological Association) katılımı artırarak rekabeti önlemek iyi bir çözüm olabilir ama disiplinin kuramsal, kümülatif ve bütünleyici bir biçimde gelişmesi açısından ve kendi uzmanlaşma alanınızın dışındakilerle konuşma açısından sakıncalı olabilir. Temel hedefimiz gerçekleri ortaya çıkartmak ve toplumu anlamak ise, toplumbilimin alt dalları toplumla ilgili aşkın entelektüel sorulardan değil de politik çıkar gruplarından veya eğilimlerden kaynaklanarak oluşturuluyorsa yapılan işin kötüye kullanılması söz konusudur.

Geleneksel akıl bu buyruk ile yukarıdaki (genellemeler ile olaylar içinde boğulmak) arasındaki çelişkiyi Robert Merton'ın orta ölçekli yaklaşımlarına başvurarak çözümler. Normlar toplumbilimi (kural koyma, yıkma ve destekleme çalışmaları) üzerinde çalışırken orta ölçekli, metaforik olarak ele alınabilir düşüncelerin, genel kuramlardan, geniş modellerden veya yerel tanımlamalardan daha yararlı olduğunu görmüştüm. Yine de tam anlamıyla garantili olduğunu söyleyemem. Orta ölçek bizi genel sorunlara bakmaktan alı koyar. Örneğin bir sistemi bir başka sistemle veya ütopya sistemlerle karşılaştırmayı gerektiren ekonomipolitikle ilgilenirken pek işe yaramayabilir. Daha çok toplumsal gerçekliğin çözümlenmesine yöneldiği için toplumbilimsel tahayyülü özgür bıraktığı pek söylenemez.

14) Kuram yöntemleri ve "doğru" düşünce okulunu bulmakta doktrinel tartışmalarda katı bir taraf tutmaktan doğabilecek tehlikeleri (küstahlık, dar kafalılık, olgunlaşmamış sonuçlar ve bir araştırmacıda olması gereken kuşkuçuluk ve özeleştiriden yoksun olmak vb.) önlemek gerek. Kişinin adına değil konuya odaklanın. Karmaşık toplumsal sorunlara uyarlanacak yaklaşımlara arada sırada başvurun. Daha çok bütünleştirici ve uyum sağlayıcı yollar arayın. İyi bir diplomat gibi uzlaşma alanları bulmaya çalışın. Anlaşmazlıkların çözümlenebileceği somut araçlar arayın. Aynı zamanda da her şeyin eşit öneme sahip olduğu suya-sabuna dokunmayan görecelilik tuzağından sakının. Bize sunulan düşünce ve yöntemlerin zenginliğini takdir edip özümseyin. Niceliksel ve niteliksel, nesnel ve öznel, kuram ve yöntem arasında gerçek olmayan sınırlar kurmayın. Kuramlar ve yöntemler insan tarafından ortaya atılmış yenilikler ve varsayımlardır. Kendi içlerinde bir son olarak kabul edilemez. Basit sorunlara (entelektüel veya toplumsal olarak) uyarlanan sofistike yöntemler veya ampirik yöntemlerle bağlantısı olmayan kuramsal yöntemler, cam şişelerin içine müthiş incelikli gemiler yerleştiren zanaatkarları anımsatır. Düşünüp-taşınıp tozları almak iyidir ama sizi de fazla ileriye götürmez.

Toplumsallık içinde oluşturulan araçlar olarak kuram ve yöntemlerin belirli sorunlara uygulanmalarından bağımsız bir değerleri olduğundan söz edilemez. Burada ele alınması gereken iki temel soru vardır: 1) ku-

ram veya yöntemin eldeki soruna uygunluğu ve geçerliliği, 2) kuram veya yöntemin uygulanmasındaki beceri, yeterlilik ve doğruluk. Bu sorular bize; bir soruna yeterli veya yeterli olmayan bir uyarılamaŞuygulanmanın uygun olup olmadığı konusunda en azından dört genel değerlendirmeye düzenlemesi verir. Belirli uygulamalar üzerinde anlaşmazlıklar olsa da hiçbiri arkadaşları yitirmeye değmez.

15) Değişiklikler yapın. Uzun bir süre yalnızca belli bir alanın uzmanı olarak kalmayın. Konu sıkıcı hale gelir, ilginizi ve heyecanınızı yitirirsiniz. Blake "durgun su acılaştır" der. Akademik değerlendirmelerde genellikle küçümsemek için "Evet, son kitabı iyi ama dördüncü defadır aynı şeyi yazıyor" denir. Çoğu toplumbilimci bildikleri tek numaranın dışına çıkamayan göstericiler gibidir. Entelektüel çerçevede kalmak koşuluyla alanınızı genişletip serbestçe at koşturun.

Konuları ve konu genişliğini değiştirmek çok önemli ama bunu söylerken günümüzde 41 baharatlı hale gelen toplumbilimdeki eğilimleri ille de desteklemek gerekmez. Uzmanlaşmamak ve kadro bekleyen gençler için iyi olabilir ama yine de bir disiplin içinde kalma gereğini düşündüğümüzde bazı sınırları vardır. Her zaman çalışmalarınızın temel entelektüel sorunlarla ilintili olduğunu gösterebilmelisiniz.

16) Disipline odaklanmanın yanı sıra elinizdeki konuya da odaklanın ve disiplinler arası çalışın (özellikle kadroya geçtikten sonra). Kaçak avcı gibi olun. Üzerinde çalıştığınız ampirik bir konuyu da geniş olarak ve çeşitli bakış açılarıyla ele alın. Alfred Lindesmith'in uyuşturucularla ilgili disiplinler arası çalışması bu açıdan iyi bir örnek. İlgi alanı geniş olan genel bir izleyici grubuna, değişkenin hangi oranda belirli bir sosyolojik değişkenle açıklanabileceğinden fazlasını söyleyebilirsiniz.

Burada tarihin önemli bir yeri var. Her şeyin bir kökeni ve başlangıcı vardır. İşin gerçeği Shakespeare'in "geçmiş başlangıçtır" sözü ile Henry Miller'in "tarih bela üstüne beladan ibarettir" sözünün ortalarında bir yerde olmalı. Bizim gibi çağdaş toplumsal tayfanın alışılmış olanın dışına çıkarken içten içe ilgilendiği şey aslında, geçmişi sorun ederek daha önce neyin neden olduğunu, ele aldığımız olgunun ortaya çıkışındaki, gelişmesindeki ve değişimindeki koşullardan nasıl etkilendiğini sormaktır. Betimleyici bir bilgiye ulaşmanın yanı sıra çözümleme için de tarihe başvurmak gereklidir çünkü tarih, üzerinde düşünebileceğimiz iki değişken kaynağı verir (değişkenlerin çözümlemesi de toplumbilimciyi gazeteciden ayıran şeydir zaten). Birincisi başlangıçlar ve şu andaki durum arasındaki karşıtlığı, ikincisi de farklı tarihsel gelişim süreci içindeki durumları karşılaştırma olanağı verir. Ulusal sınırlar dışına çıkılarak yapılan karşılaştırmalar da aynı derecede önemlidir.

Derinlik ararken yine de çözümlemenin sosyolojik bir düzeyi olduğunu unutmayın. Diğer toplum bilim disiplinleri gibi sosyoloji de dar gö-

rüslü, kendini fazla büyüten, miyop, indirgemeci ve emperyalist olabilir, resmin tümünü değil de yalnızca bir parçasını gösterebilir. Ama herkesin bir yeri olmalı, bizim yerimiz de burası. Biz yapmazsak kim yapacak?

Disipliner saflığın tehlikeleri bizi ekonomik, cinsel veya diğer dürtüleri ne olursa olsun bireysel aktörler üzerine odaklanmakla anlaşılacak yapı, süreç ve değişimle ilgili soruları ihmal etmemize neden olmamalı. Bizim işimiz bireysel sorunları aşan, davranışları ve toplumsal biçimleri yönlendiren, kolaylaştıran, sınırlayan ve biçimlendiren tarihsel, toplumsal ve kültürel faktörleri (örn. Ölçek, yoğunluk, merkezileşme, farklılaşma, hiyerarşi, değerler, ritüel, döngüler, sistemler, vb.) görünür kılmaktır. Sosyolojinin bir diğer önemli özelliği, grubun kendini oluşturan bireylerin bir toplamından ibaret olmadığını görmesidir. Toplumu anlamak için bilimsel yaklaşımların kullanılabileceğini ve kullanılması gerektiğini inkar eden sosyologlara karşı kuşkulu olun. Ama bilimin yanıtlayamayacağı sorular da bulunduğunu aklınızdan çıkartmayın. Kuşkusuz gerçeğin farklı yönleri ve farklı öğrenme biçimleri vardır. Betimleyiciden açıklamacı ve değerlendirmeci yaklaşımlara doğru gidildikçe bilimsel yan tartışmalı hale gelir.

Şansın, rastlantının, hatanın ve sürprizin toplumsal yaşamdaki rolleri hakkında fazla bir şey söyleyemiyoruz. Örnek olayları incelerken olasılıkçı (probabilistic) değil de belirlenimci (deterministic) toplum bilimleri genellikle başarılı olamıyor.

Yine de toplumsal yaşamda yapıların ve kalıpların önemli bir yeri olduğunu, etkileşim ve gelişim anlarının ve süreçlerinin önceden görülebilir olduğunu anlayabildiğimiz için işe yarıyoruz. Rastlantısallık kişiler ve belirli olaylar için olduğu kadar kümeler için pek de önemli değildir. Olayları kavramlaştırarak düzene sokan soyut yöntemlerin genelleştirme işlevi ve araştırmaya yön vermesi olayları anlamamızı kolaylaştırır. Bilim bir anlama biçimi veren bir yaklaşımdır. Meselenin kendisi değildir (örn. Fizik ve biyolojiye bilimsel olmayan bir açıdan bakabiliriz). Olacakları önceden görme ve denetleme yeteneğiyle de tanımlanamaz. (örn. Astronomi önceden görebilir ama denetleyemez, tıp bazen denetleyebilir ama önceden göremez, jeoloji de asıl olarak geçmişe odaklandığı için öngörüsü de denetlemesi de diğerlerine göre çok azdır).

Bilim ihmal ederek ve ideal olanı yaratarak bazı gerçekleri çarpıttığının farkındadır. Bazıları bu çarpıtmadan hoşlanmaz ve belirli olayları daha ayrıntılı ampirik gözlem altında tutarak bütüncül bir odaklanmayı tercih eder. Bu açıdan bilimsel ve diğer anlama biçimlerinin yanında yer almak biraz da zevk meselesi olduğu gibi, değişik soyutlama düzeylerinin hangisinde kendinizi daha rahat hissettiğinizle de ilgili bir meseledir.

Bilim zaman ve mekânın, herhangi belirli bir anın ötesine geçmeye

çalışan bir anlayış sunar. Belirli olayların zengin ampirik betimlemelerinin verdiği anlayışın yerine geçemez. Sayılabilir ve nesneleştirilebilir olana odaklandığı için romanlarda, şiirde, tiyatrodaki, sinemada, dansa, resimde veya heykelde olduğu gibi başka insanların deneyimlerini aktaramaz. Olaylarla başlayan tartışmaları gözlemcileriyle birlikte tanımlayıp öğrendiğimizi ileri sürdüğümüzde dahi bilimi akılla da özdeşleştiremeyiz.

Toplumbilimin hem bilimsel hem de insanal uğraşından gelen biricik konumunu keşfedip geliştirin; çitleri aşip başka alanlara geçmeye çalışmayın, başka yerlerde oturanlara karşı hoşgörülü olmalısınız. Bu ikilik başarısızlığımızın nedeni ve kanıtı olarak görülebilir ama aslında bizim kurtuluş şansımızdır. M.I.T.deki evrenin bilim merkezinde yıllarca akademik mühendislik yapmış ve son yıllarda da toplumbilimsel uğraşında içinde, tekniği özden daha değerli gibi gören bir alanda çalışan biri olarak daha çok işin Bilim yanından kuşkuluyum. Zaman zaman Rene Descartes'in "Tanrıya şükür geleceğimi garantilemek için bilim tacirliği yapmak zorunda kalmadım" ve W.H. Auden'in "İstatistikçilerin yanında oturma, toplum bilimlere de mahkum olma" tesellisine sığmırım. Birinden birine mahkum olmanın hata olduğunu düşünüyorum. Herhangi bir şeyin gerçekten işe yarayıp yaramayacağına bakmadan iyi düşünmeye çalışmak gerek. Sertliğe ve akademisyenliğe yüksek sesle "evet", nicelik taraftarlığına ve varsayımlara "bazen" veya "belki" diyebilmeliyiz. Bilim için gerekli olsa da ampirizmi bilimle eş tutmayın. Ben kendi alanımı hem bilimsel hem yorumsal tarafları olan ampirik toplum bilimi ve ya incelemeleri olarak düşünmeyi tercih ederim. Yorumculuk için David Reisman'ın "Sosyoloji de bir çeşit kurmacadır" sözüyle ne demek istediğini anlamaya çalışın. Bilimsel yöntemler de, yorumsal yöntemler de toplumu anlamak için gereklidir, birbirlerinden uzaklaştıkları ölçüde işe yetersiz olurlar. Üst üste de gelebilirler. Bilimsel keşiflerde sezgisel sıçramalar ve büyük tutkular yaşanabileceği gibi, yorumsal anlayışlarda da çoğu zaman katı mantıksal bir yapı vardır. Disiplinimiz C. Wright Mills'in (1980) sert bir dille 1952'de dediği gibi dar ampirik çalışmalar "...büyük sorunların karmaşıklığıyla başa çıkamayanlar" ve "...düzenli bir biçimde ortaya çıktığı sürece ne üzerinde çalıştığını önemsemeyen fazla formel adamlar" için iyidir. "Bu insanlar yaptıklarından memnunsalarsa veya böyle yapmak zorundaysalar yapsınlar ama bilim adına böylesi dar sınırları başkaları için de önermeye hiç hakları yok." Aynı şey, bilimsel geleneğin sınırlarını insani bilimlere adına daraltmaya kalkışanlar için de doğrudur. İrlanda için söylendiği gibi sosyolojide yeteri kadar Hristiyan yoktur ama bir yığın Katolik ve Protestan vardır.

17) Hangi soruları soracağımızı bilin. (Soruların ne olduğunu bilin.) "Bir Yıldız Doğuyor" filminde müthiş bir konuşma var; Kris Kristofferson yaşlanmış bir rock yıldızı olarak ucu bucağı görülmeyen limozinin arka koltuğunda otururken etrafını saran hayranlarından biri "Nedir bunların cevabı?" diye sorar, Kristofferson da uyuşturucu verilmiş gibi

kendinden geçmiş bir halde "Ne cevabı yaa, soruyu bile hatırlamıyorum" der. Bizim görevimiz soruları unutmamak. Ders verirken de araştırma yaparken de benim asıl amacım toplumbilimsel meseleleri tanımlamaya çalışmaktır. Cevapların bulunması kolay olmayabilir, değişebilir, çoğunlukla tartışmalıdır ama sorular kalır. Soruları cevaplayabilmenin yanı sıra soru sorabilme yeteneğimiz de bize hatırlatılır. Sosyoloji lisans programlarında genellikle öğrencilere bu zorla öğretilmeye çalışılır. Sorunu belirlemeyi ve toplumsal meseleleri tanımlamayı öğretmek, gelecekteki yöntemleri öğretmekten çok daha zordur. Herhalde bazı yetenekler gibi bu da öğretilemez ancak uygulayarak öğrenilir. Araştırma soruları nereden bulunur, ben nereden bulabilirim? Bu soruna daha çok önem verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Seçtiğiniz konuyla uzun süre birlikte olacaksınız. Bunun için de uzun süre sizi oyalayacak ve kaynaklarınızın sınırları içinde işlenecek bir konu olmalı. Mesleğimizin en güzel taraflarından biri de çalışacağımız konuyu seçme özgürlüğümüzdür. İşte bazı kaynaklar:

Entelektüel bulmacalar ve karşıtlıklar. Ben her zaman ikiliklere ve paradoks gibi görünen konulara dalmışımdır. Örneğin toplumların hem özgürlüğe hem de düzene gereksinimi vardır. Grup yaşamı normatif sınırlamalar olmadan olanaksızdır ama kural yıkıcılık da yaratıcı olabilir, toplumsal değişimde olumlu bir faktör olabilir. Benlik duygumuz kişisel bilgileri kontrol edebilme yeteneğiyle tanımlanır ama demokratik bir toplumda açıklık esası ve sorumluluğun görünebilirlikle sağlandığı düşüncesi vardır. Bu konularla ilgilenmem, yıllardır sürdürdüğüm araştırma gündemimde pek çok kuramsal soruna, toplumsal konuya ve ampirik incelemelerime yardımcı olan bir çerçeve sağlamıştır.

Literatür. Önceki araştırmaları izlemek genellikle yeni değişkenlerin denetlenmesi ve kalıpların tarihsel süreç ve ülkeler açısından değişip değişmediğini gösterecek biçimde düşüncelerin test edilebileceği bir yol açar, böylece bir sonraki adımın mantığını bulmamıza yardımcı olur. Makalelerin ve kitapların sonuç bölümlerini mutlaka okuyarak cevap verilmemiş soruları bulmaya çalışın.

Tekrar. Marlo Thomas'ın "Kopyalamak serbesttir" şarkısını hatırlayın (tabi ki dipnot vererek). Hepimiz kültürün değişken kafesi içine hapsolmuş durumdayız. Beğendiğiniz bir makaleyi veya kitabı alın, ondaki yaklaşımı farklı bir yer, zaman dilimi, kurum veya etkileşim biçimine uyarlayın.

Yapılar ve işlevler. Kuralların ihlal edilmesine tepki veren aile veya gereksinim gibi bir yapı belirleyin ve grupların nasıl değiştiğini inceleyin. Kural ihlallerini ortaya çıkartan farklı aile düzenleri veya araçlarının bağlantıları, sonuçları ve açıklamaları nelerdir?

Zıtlık. Bir toplumbilimsel perspektifi veya çalışmayı yanlış, sorunlu,

hatta öfkelenendirici bulabilirsiniz. Neden acaba? Kuramsal, ampirik, pratik ve ahlâki bir zeminde kalmak koşuluyla eksikliklerin veya yanlışlıkların nereden kaynaklandığını ve sorunu aşmak için neler yapılması gerektiğini gösterebilir misiniz? Zıt fikirde olmak dikkat edilmezse risklidir ama insanın odaklandığı ve incelediği konuyu keskinleştirebilir, yönlendirebilir.

Toplumsal bir sorun veya fark edilmemiş bir değer. Hangi toplumsal ve politik sorunlara daha fazla kafa yoruyorsunuz? Sorun nelere bağlı? Bağlantıları ve boyutları neler? İyileştirme çabaları var mı? Neler yapılabilir? Diğer toplumlar bu soruna nasıl tepki veriyor?

Resmi kayıtlardaki gerçeklikler ve yaşanan gerçeklikler arasındaki boşluklar. Resmi ve resmi olmayan arasındaki ayrım her zaman iyi bir başlangıç noktasıdır. Uyuşmayan yönler neler? Kurumlar ve insanlar bu sorunla nasıl mücadele ediyorlar? Söylenen, inanılan ve görünen arasında ne gibi farklılıklar var? Buradaki ilginç temalar, istenmeyen sonuçların farkına vararak ve iletişimin sözel anlamların yanı sıra sembolik anlamları da taşıdığını anlayarak ortaya çıkardığımız rasyonel planlama ve araçları iyi kullanma ile durum ve bağlam karşısındaki insanların sınırlılıklarından doğar.

Karşı sezgi. Karşı sezginin resmi-resmi olmayanla ilişkisi vardır. Sosyoloji ve sağduyu arasındaki ilişki ilginçtir. Sağduyuyu ampirik olarak değerlendirebilmeliyiz (doğru olduğunu gördüğümüz zaman banal olmakla itham edilsek bile). Yanlış olduğunu ortaya çıkarttığımız zaman olacıklara da hazırlıklı olmalıyız. Önce bir düşünce alıştırmaları yaparak geleneksel bakış açısıyla görmeye çalışmalı ve karşıtını mantıksal veya ampirik olarak ortaya koyabiliyor muyuz bir bakmalı. Okullar öğrenimi nasıl engelleyebilir, doktorlar hastalıklara nasıl neden olabilir, polisler ve hapishaneler nasıl suça teşvik edebilir? Bu yaklaşım okuyucuların mutlaka ilgisini çekecektir (Davis, 1971) ve toplumun iyiye gitmesine de ışık tutacaktır. Bunlarla uğraşmak başınıza bela da açabilir. Ama risksiz bir yaşam neye yarar ki?

Şaşkınlık yaratan ampirik örnekler. Sapkın durumların, alışılmadık olayların, hataların, kazaların, krizlerin ve anomalilerin bir de soyut ideal tip olarak ortaya çıkan durumların anlamlarını ve önemlerini düşünerek ideal olanı soyutlama olarak gereksiz kılan durumları bulmaya çalışın.

Yeni yöntem ve kuramlar. Eski sorunlara ve verilere uyarlanabilecek yeni yöntemleri ve kuramları bulmaya çalışın. Örneğin sürekliliği izleyen çözümleme yöntemi kullanılmaya başlanınca, daha önceleri faktör çözümlemeye konu olan verileri yeniden inceleyen bazı sosyologlar mesleklerinde büyük aşama kaydettiler. Bir başka örnek, video kamerasının etnografi aracı olarak kullanılmasıdır. Yıllar önce etnografik ve Marksist çözümleme moda olduğunda eski konulara bu kez mercekle bakılmaya başlandı.

Yeni toplumsal ve teknik gelişmeler, toplumsal eğilimler. Hızlı değişim bize sürekli olarak nedenler, tanımlamalar, biçimler, süreçler ve sonuçlar hakkında sorular sorma olanağı verir. Örneğin, yeni iletişim ve enformasyon teknolojilerinin, küreselleşmenin ve sınırların zayıflamasının, DNA çalışmalarının doğurduğu sorunları, yaşlanma ve Amerika Birleşik Devletleri'nin nüfusunun değişen etnik birleşiminin toplumsal anlamlarını düşünün.

Kişisel deneyim. Everett Hughes "sosyoloji evde başlar" der. Bilgi kaynağı olarak kendi yaşamınıza bakın. Sizi farklı kılan hangi aile, iş, politik veya seyahat deneyimlerinden geçtiniz? Duygusal ve entelektüel olarak etkilendiğiniz konuları bu deneyimler nasıl belirledi?

Sponsorlar ve hocalar. Sosyologların yaptığı araştırmaların çoğu şu veya bu oranda başkaları tarafından belirlenmiştir. Öğrenciler kendilerine verilen konuyu inceledikleri zaman hocaları tarafından zorlanmaz veya kendilerini yetersiz hissetmezler. Ne de olsa öğrencilerin para ödemelerinin, hocaların da para almalarının bir gerekçesi vardır. Kiralık katil her zaman kanunsuz değildir. Sponsorlarınızı dikkatle seçerseniz, araçlarından ve amaçlarından rahatsız olmazsanız (veya birlikte yönlendirebilirsiniz) sponsorluk çok yararlı olabilir. Kişiliği hocasının altında ezilen öğrenci özerkliğini yitirirse veya kiralık katil hiç ayırım gözetmeden, projeye ilgi duyup duymadığını, değerleri önemsemeden kim daha çok para verirse onun için çalışıyorsa o zaman sorun var demektir. Bu yabancılaşmış emek haline gelir ve sonuçta hem yaptığımız çalışmanın kalitesini hem de zihinsel sağlığınızı kötü etkiler.

18) Cesur olun. Riske girin! Aşağıda gerili bir ağ olmadan ipte yürüyün. Ama tabii rüzgarsız havada ve şarap içmeden. Bu meslekte bir yandan geleneklere uyanların bir yandan da karşı çıkanların (farklı zamanlarda ve farklı biçimlerde olabilir) ödüllendirilmesi çelişkisi vardır. 1984'te ciddi ve kalabalık bir ASA (Amerikan Sociology Association= Amerikan Sosyoloji Birliği) panelinde Sting'in "Aldığın her nefes" şarkısını çalıp gözetleme kültüründeki bu ve benzer materyalleri çözümlenerek yaptığım sunuşla elde ettiğim sermayeden hala yararlanıyorum.

19) Marjinalliği terbiye edin. Hem merkezde hem de çevrede olabilmelisiniz. Dışarıda olmak, içeride neler olduğunu anlamınıza yarar. İçinde yer aldığınız bir bağlamınız ve bir referans çerçeveniz olmalı. Bunun için de seyahat edin, diğer disiplinleri, yöntemleri ve dilleri öğrenin, üniversite dışında bir yaşamınız olsun, başlığında yalnızca New York bulunan dergileri okumakla yetinen insanların dışında kalanlardan haberdar olun. Robinson Crusoe ve Marko Polo arasında gidip gelmeliyiz. Marjinal olun ama sakın kaybolmayın. Yarıklarda gezinmek her zaman daha iyidir.

20) Kısa dönem ve uzun dönem planlarınızı, hedefleriniz olsun. Do-

ğaçlamalara ayrıntılarda yer verin. Çalışmanızı araçlarla geliştirmeye çalışın. Ayağı yere basmanın sosyolojik karşılığı, sınıfta ders vermek üzere malzemenizi hazırlayın, mesleki bir toplantıda sunun, hakemli bir dergide bastırın, derleme bir kitapta yer almasını sağlayın, kendi yazdığınız bir kitapta kullanın, yabancı dilde çevirisini yapın, daha popüler bir basımını yapın ve belgesel bir nitelik kazanmasını sağlayın.

C. Wright Mills, şairane bir biçimde, kapasitenizi ve enerjinizi aşan planlar yapmanızı tavsiye etmiştir. Düş kurun, büyük düşünün! Geleceğin açık uçlu olduğunu düşünün; araştırma olanakları, basım olanakları sağlayacak umulmadık şans kapılarına hazırlıklı olun. Serbest olun ve Zen felsefesindeki paradoksları önemseyin. Bazen düşünceler ve olanaklar tam da onları aramadığınız, ummadığınız zamanlarda gelir. Wyonna Judd'un söylediği "Gideceğim yere vardığımda ben yolumu bilirim" şarkısını hissetmeye çalışın. Belli bir zaman içinde farklı sahillerdeki entelektüel çalışmalarınız şaşırtıcı bir biçimde bir araya gelip geçmiş kapsayan, geleceğe de rehberlik yapan bir hale gelebilir. Çalışmanızı yönlendiren temel soruları ve ana temaları belirlemeye, farklı gibi görünen fikir ve ampirik incelemeleri birbirleriyle ilişkilendirmeye çalışın.

21) Yaşam da sosyoloji de tamamlanmamış işler, tamamlanmamış süreçlerdir. Farklı karışıklık düzeylerinde birden fazla projeniz olsun. Küçük fikirlerden büyük kitaplar doğar; eğer geliştirirseniz ve sabırlı olursanız. C. W. Mills'in Toplumbilimsel Düşün kitabının ekinde notlar biriktirmenin, dosyalar tutmanın ne kadar önemli olduğu anlatılır. Bir an projelerin birbirlerine yararlı olduğunu ve konunuzla ilgili şeylerin her yerde olduğunu göreceksiniz. Cevaplar sizi yeni sorulara götürmediği an her şeyi bir kenara bırakmanın zamanı gelmiş demektir.

Bu akademik olgunluğa eriştiğinizde entelektüel çalışmalarınızın hiçbir zaman tam anlamıyla bitmediğini göreceksiniz. Bir kitabın veya makalenin basılması, devam etmekte olan bir sürecin sadece bir parçasıdır. Araştırma yeni meselelerin ortaya çıkmasına yol açar ve tamamlanmasıyla başka konulara geçmek için serbest kalabilirsiniz. Zamanla yalnızca konular değişmez, yeni fikirler, yöntemler ve bilgiler ortaya çıkar, yeniden konuya dönmek, belki elden geçirmek ve kuşkusuz genişletmek gerektiğini görürsünüz.

22) Gerçek ve sanal topluluklar kurun. Birbirinizle konuşun. Referans gruplarınız ve dinleyicileriniz olsun. Alıcılarınızın kimler olduğunu tanımaya bakın. Entelektüel topluluk arayışında üniversite yılları en iyi zamandır. Daha sonra fazla çalışamayacak kadar meşgul, uzmanlaşmış, rekabetçi veya yorgun olacaksınız. Onun için üniversitenin yapısal koşulları en idealidir (ortak yer, statü, endişe ve yolculuğun başlangıcı, zaman açısından).

23) Hem akademik hem de yaşam biçimi açısından ustalara ve örnek alacağınız kişilere olduğu kadar örnek alamayacağınız kişilere de dikkatli bakın. Karışık bir tabak yapın kendinize, hatta menüde olmayanları da sipariş edin. Bu yalnız yapılan bir iştir ama kimse de yalnız kalmaz. Kahramanınızın sınırlarını ve bu tür ilişkilerdeki karmaşıklığı, çatışmaları da gözden kaçırmayın. Ustalarınızdan kendinizi farklılaştırmanız ve belki de onlardan uzaklaşmanız gerekir. Rodin'in atölyesinde kısa bir zaman kaldıktan sonra Brancusi'nin dediği gibi; "Gölgede kalan fazla gelişmez." Örnek alınan kişilerin zayıf yerlerini görmek özgürleştirici olabilir. Whitehead'in söylediği gibi, her görme biçimi aynı zamanda bir görmeme biçimidir; hepimiz yalnızca hafifçe farkında olduğumuz kültürler ve yapılar içinde yaşamaktayız. Özünüğün kaynakları gizleme sanatına bağlı olduğunu görmezden gelsek de, omuzlarında oturduklarımız aynı zamanda başkalarının omuzlarına oturmaktadır. Örnek aldıklarınız da kuşaklar ve kıtalar boyunca baktığımızda başkalarının gölgesinde olduklarını hissettiklerini görürüz. Bunlar da daha büyük başka akademisyenler için sadece dipnot olarak kalacaklardır. Hep sizden daha bilgili, daha zeki ve/veya başarılı olanları bulmaya çalışın (7). Doğrudan tanımasanız da yazdıklarınızı ilgilenebileceğini düşündüğünüz insanlara gönderin. Benzer alanlarda çalışan insanlardan yararlanın. Onlardan bir şeyler öğrenebilirsiniz, konunun özü, stili ve bağlantıları konusunda (olanakla ve fikirler açısından) size yardımcı olabilirler. Onların başarılarından biraz da olsa yararlanabileceğinizi düşünün.

Mütevazı olun ama aynı zamanda kendinize güvenin ve saldırgan olun (Clark Kent gibi, son gülen siz olun). Tevazu sürekli olarak başkalarından bir şeyler öğrenmenizi ve sizi sevmelerini sağlar, çünkü bu meraklı olduğunuzu, egonuzu onlarla tatmin etmeye kalkışmadığınızı ve onların çalışmalarını takdir ettiğinizi gösterir. Kendinize güvenmeniz silahlarınızı bileyecek, yıldızlarınızı izlemeniz için yol gösterecek, arayış içinde olan herkesin karşılaştığı haklı ve haksız terslemelere dayanıklılık göstermenizi sağlayacaktır.

Emerson'a göre insanın kendisine güvenmesi kahramanlığın esasıdır. Ernest Hemingway'in dediği gibi "Yalnız bir adamın hiçbir bokta şansı yoktur." Kurtuluş ikisinin arasında bir yerdedir. Başarılı akademisyenler, profesyonel eşik bekçilerinden serbestçe (her anlamda) alabilecekleri eleştirileri beklerler.

Baskı altında gelen şeref hayranlık vericidir ama başarısızlıkla karşılaşınca gelen şeref daha da iyidir. Bunu yapabilenler her zaman kaybettikleri halde başarılıdırlar. Onları daha başarısız akademisyenlerden ayıran şey, mutlaka yetenek veya şans değil, alçakgönüllülükle, taleplerde bulunarak çaba göstermekte ve başarısızlığı göze almaktaki ısrarlarıdır (ne olursa olsun, gururunuzdan başka hiçbir şeye zararınız olmaz, bir de birileri fazladan posta ücreti vermiş olur). Aya nişan alın, büyük olasılıkla hedefi vuramayacaksınız ama yolunuza çıkan birkaç yıldızı avlayabilirsiniz.

Başarısızlıkla karşılaşınca Teddy Roosevelt'in sözlerini hatırlayın: "Zaferlerin de yenilgilerin de bulunmadığı gri alacakaranlıkta yaşadıkları için yaşamlarında ne zevk ne de ıstırap olmayan zavallı ruhların yanında yer almaktansa, büyük işlere kalkışmak, görkemli zaferler elde etmek ve başarısızlığa uğramak çok daha iyidir." Yüreğinizi geniş tutun, yanınızda da kocaman bir Rolex taşıyın.

Yine de cahil cesaretine kapılmayın. Frank Lloyd Wright'ın "dünyaya karşı gerçek" sözü biraz abartılı olabilir. Eleştirileri ciddiye almak hem stratejik hem de entelektüel açıdan yararlıdır. Ne zaman inat edip ne zaman inadı bırakacağınızı, en azından ne zaman oyunları, taktikleri değiştirmeniz gerektiğini bilmelisiniz. Lunaparkta gereğinden fazla kalmış olabilirsiniz, özellikle oyunlar hileliyse, aynalar koridoru da Alis Harikalar Diyarında görüntüsü veriyorsa.

24) Kipling'in "Eğer" şiirine kulak verin: "Zafer ve Felaketle tanışıp bu iki sahtekâra da aynı şekilde davranmak" için (8). Başarının sınırları vardır, başarısızlık da sonsuza dek sürmez. Başarısızlığın insanı denemekten alıkoymaması gerektiği gibi, başarı da sonsuza dek süreceği duygusuyla uyuşukluğa sevk etmemeli. Çoğu akademik yarışmada geri çevrilen çalışmaların nedeni başvuruların yetersizliğinden değil, ödüllerin azlığından veya yarışmanın niteliğinden kaynaklanır. Göreceli olarak ve zamana göre geçici olarak düşünün ki sizden daha çok ya da daha az başarılı olanlar olacaktır. Daha parlak bir geleceğin olabileceği fikri yapılan başvurunun insanı geri çevirmekten duyacağı üzüntüyü dindireceği gibi başarı karşısında duyulan abartılı sevinci de azaltabilir. Başarılı olmak çoğunlukla o sırada başarılı olmayanlardan daha iyi veya hakketmiş olunduğunu değil, şanslı olmanın, zamanlamayı iyi yapmanın göstergesidir.

Ödüllerden daha fazla nitelikli insanın bulunduğu, mükemmel seçme sistemlerinin olmadığı (denetleyemeyeceğiniz son derece yapısal ve rastlantısal faktörlerden söz etmeye gerek bile yok) bu çok rekabetçi dünyada, entelektüel üretim sürecinin kendi içinde bir son olarak değerlendirilmesiyle ilgili söylenecek çok şey var. Önemli olan işinize devam etme isteğinizdir.

25) Bencil olmayın. Zamanınızı ve düşüncelerinizi başkalarıyla, özellikle öğrencilerinizle ve genç araştırmacılarla paylaşın. 24. ve yukarıdaki maddelerin devamı niteliğindedir bu koşul. Bilgi hiç azalmayan, hatta paylaştıkça çoğalan çok özel bir metadır. Üstelik iletişimde bulunan biri olarak eleştirme ve ifade etme yeteneklerinizi bileyerek geliştirmek için seyircilere gereksiniminiz bulunmaktadır. Gençlerle bağlantı içinde olmak, entelektüel incelemelerinizi, meraklarınızı canlı tutmanıza yardımcı olacaktır. Akademik ortamın en çirkin yüzleri, kendinden başkasını aramayan, kendisini çok önemseyen (ama o derece kendine güvensiz), hiçbir zaman bir öğrencinin, meslektaşının veya bölümle ilgili

yapılması gerekenlerin, son derece dar çizgilerle tanımladığı meslek yaşamına müdahale etmesine izin vermeyen kariyer meraklılarıdır. Böylesi toplum için zararlıdır, yetersizlik ve ihmalkârlıktan çok daha fena bir günah işlemektedirler (bu durum bütünleşme eksikliğinden kaynaklanır). Uzun vadede neyse ki kötü oyunculara dersini veren ve onları silinmez bir bencillik damgasıyla damgalayan bir itibar adaleti mevcuttur. Kendi deneyimlerinizden de göreceğiniz gibi akademik sistem, sürekli kadroda bulunanların sorumsuz davranışlarda bulunmasına olanak vermektedir. Uzun tatil başladığında günaha çağrılara kapılmayın.

26) Akademisyen olmaktan gurur duyun. Kadroya geçtiyseniz ve işiniz yüklü ders saatlerini, idari görevleri gerektirmiyorsa konumunuzun ayrıcalığını ve müthiş bir lükse sahip olduğunuzu unutmayın, teknisyen olmanın ötesinde bir entelektüel olma olanağı veren bir durumdur bu. Aslında yaşam boyu burs almış gibi olursunuz, üstelik de genellikle yıllikler içindeki bir kampüste yaşarsınız. Yaratmak için, Matthew Arnold'un söylediği gibi "dünyada bilinen ve öğretilen en iyi şeyleri öğrenmek ve yaymak için" para ödenir size. Geniş bir çerçevede yaptıklarınız inceleme ve araştırma özgürlüğü tarafından güvenceye alınır. Pek çok sosyologun ve daha genel olarak pek çok akademisyenin sergilediği kendi kendini kötüleme hatasına düşmeyin. Olumsuz sosyolojik sahnelerin kaynağını veya sosyolojik bakış açısının değişik düzeylerde neden zorlayıcı ve tatmin edici olduğunun çözümleneceği yer burası değildir. Sosyoloji başka türlü olamayacak kişisel gelişme, toplumu anlama ve daha iyiye doğru gitme kaynaklarının temelini sunan, asil ve insancıl bir çağrıdır.

Popüler kültürdeki "akademik" suçlamaları geçersizliğe ve pratik olmamaya işaret eder (9). Bu doğru bile olsa pek de kötü bir şey sayılmaz. Anlık ilgilerden ve (görünmez araştırmacılar topluluğundan daha fazla) sadakat borçlu olduğunuz etrafınızdakilerden uzaklaşmak bir kazançta dönüşebilir. Sizi pratik olmamak ve anlık yararlar sağlamamakla suçlayanlara fazla aldırmayın.

27) Kültürle diyaloga girerken bir yandan geleceği gözleyin, bir yandan da demokratik popülerlik gerçeğiyle her zaman uyuşmayabilen içinizdeki sese kulak verin. Norman Thomas'ın söylediğini hatırlayın: "kaybedilmiş davaların değil, henüz kazanılmamış davaların şampiyonuyum" (Thomas'ın demokratik sosyalist platformunun büyük çoğunluğu 1936 seçimlerinde Roosevelt tarafına geçmişti). En önemli Yüksek Mahkeme kararlarının bazıları daha önceki davalarda azınlıkta kalan (kaybeden) görüşlere dayanır. Bir kuşak tarafından öne sürülen ve gerçekçi değil, gözü dönmüş, radikal ve daha pek çok kötü sıfatla karşılaşılan düşünceler, ifade biçimleri, sonraki kuşaklar tarafından kabul edilebilmektedir. (örn. krallığa, köleliğe veya evrensel açlığa son verme çağrıları, çocuk emeğinin sömürülmemesi, emeklilik istekleri vb.) Aynı şey bilim ve sanat için de geçerlidir tabii. Elinizde planınız, ilham perinizi izleyin.

Entelektüel olmanın basit kuralları yoktur. Amerikan anlayış biçiminde entelektüellik üzerine yazmak bile biraz yüksekte bakma sayılır, ama en azından şunlar söylenebilir:

Tutkulu bir merak duygusu, dur durak bilmez bir şekilde gerçeği aramak, yapısal olarak daha az itme gücüne sahip olanların sormayı düşünemeyecekleri ve soramayacakları soruları sorarak entelektüel bütünlüğünden taviz vermesi için yapılan baskılara meydan okumak (10). Uygulama koşullarının ve nezaketin elverdiği ölçüde araştırmalarınızda kurumlardan, sponsorlardan ve çıkar gruplarından bağımsız hatta uzak durabilmek (11). Hangi soruların, yöntemlerin ve cevapların uygun olacağına kendi mesleki anlayışınızla karar verebilmek için böyle bir bağımsızlık, kendi araştırma gündeminizi oluşturmanızda bedelsiz bir özgürlük verir. Vatanperverliğin ve eski politikacıların baştan çıkarıcılığına direnmek kolay olmasa da entelektüel bağımsızlığınızı özenle korumaya çalışın. Bu bağımsızlık kutsaldır. İçinde olmanızı uygarlığa borçlusunuz; ne yaşlı Moo U'ya, ne devletinizin vatandaşlarına ne zenginlere ne de şöhrete borçlu değilsiniz. Sonuca bakın, gelire değil. Radikal eşitlikçiliği ilke olarak benimsemek akademik yaşamın temelidir; yani çalışmayı yapan değil çalışmanın niteliği önemlidir. Bilgiyi paylaşmak! Bilginin bekçisisiniz, sahibi değil. İddialarınızı açıklayın ve eleştirel değerlendirmeler almaya bakın.

28) Her şeyi olduğu gibi anlatın. Güçlü olanlara da, olmayanlara da gerçeği söyleyin. Çıplak kral ve kraliçeleri açığa çıkarın. Aptalları, yetersizleri, şarlatanları, ideologları, kışkanç, ilkesiz ve sahtekarları (ister sosyoloji bölümünde ister başka bir yerde olsun) sineye çekmeyin, sabır ve nezaketle karşı koyun onlara. Ayrıcalıklı insanlar ve entelektüeller olarak rahat olanları rahatsız etmek, rahatsız olanları da rahat ettirmek bizim görevimiz. Czeslaw Milosz ne demişti?

Herkesin bir sessizlik ortaklığıyla oturduğu bir odada tek bir gerçek sözü tabanca ateşlemesi gibi gelir.

Güçlü olanların efsaneleri ve davranışları yıkıcı olduğu zaman onlara karşı koymalıyız. George Bernard Shaw'ın St. Joan'da söylediği gibi olsa da: "Gerçeği söyleyen mutlaka yakalanacaktır." Eski bir deyiş biraz daha umut verici: "Gerçeği söyleyenin bir ayağı üzengidedir."

Aynı şekilde, daha az güçlü olanların yıkıcı efsaneleri ve davranışları, daha az zarar verici olsa da ihmal edilmemeli. Bölüm içinde de aynı şeyler geçerlidir; gerçeği aramak ve haykırmak, tıpkı bağış toplamak gibi, insanın kendi bölgesinde başlatılmalı. Güçlü olanlara gerçeği söyleyeceksek önce birbirimize söylemeliyiz. Son yıllarda meslektaşlarımızın çoğunun en utanmaz sapkınlıklar karşısında, özellikle hasır altı edilen ırk ve cinsiyet meselelerinde sessiz kaldıklarını şaşkınlıkla görüyorum. Bence meslektaşların söyledikleri ve yaptıkları rezaletler karşısında sessiz kalmak en büyük saygısızlık belirtisidir.

Yine de akademik tartışmaların kişisel husumete dönüşmesine izin vermeyin. Karşıtlarınız stratejik olarak veya kötü niyetle (veya her ikisi birden) kişiselleşip şeytanlaşırsa bunu yapmanız zor olabilir. Şansımız varsa, üniversitedeki terbiyesiz davranış, Shakespeare'in Haziranda öten horozu gibi "işitilir ama önemsenmez." Hatta "Smith-Wesson'lar her seferinde dört zar vururlar" sözü de doğru olabilir. Ama aynı zamanda bazen "karaborsadan (vesikadan?) gelenin karakteri bozuk olur" sözü de doğrudur. Ahlâklı olmanın stratejik olarak zekice olmadığı zamanlarda bile kazanmaktan daha önemli şeylerin olabileceğini hatırlamak iyidir. Araçlar kadar amaçların da ahlâki olup olmadığı söz konusudur. Kendinizden kaçamazsınız, günün birinde başka şeyler de yaşanabilir.

29) Bilgi sosyolojisine inanın, sorumluluğunu içinizde taşıyın. Başkalarının da kendinizin de göremediklerinizi bulup en çok bağlı olduğunuz Ortodokslukları sorgulayın. Ancak kültürel görecelik veya fundementalizmin saçma, ahl,ksız tuzaklarına düşmeyin. Çetrefilli durumlar karşısında kolay yanıtlar bulamadığınız zaman, donup kalmayın. Sir Thomas More'un önce kuşkuculuğu tavsiye edip sonra da "kuşkularınızdan kuşkulanın" dediğini hatırlayın. Ampirik ve mantıksal olarak kabul edilebilir olsalar da kuşkular işin yalnızca bir yönüdür. Seçmek her zaman bazı şeyleri seçmemek demektir. Kesinlikle karşı çıktığınız kişilerin, yanıtlarını ille de ihmalciliğe, yetersizliğe, kendi çıkarı yararına kullanmaya, kötü niyetliliğe veya kişisel hastalıklara indirgmeden nasıl görebildiklerini anlamaya çalışın. Ama bu zayıflıklar varsa da görmezden gelmeyin. Karl Mannheim'in arzuladığı derecede toplumsal düzenin dışında kalamayız. Yine de, toplumbilimcilerin çoğunun politik değerlerinin genel bir kabul görmediği, ampirik gerçeklerin toplumsal değişime uzun dönemde, ideolojiden daha çok hizmet edeceği bir toplumda tarafsız olma çabamızın meşruluğumuzu arttıracığını fark etmeliyiz.

Kuşkusuz, Erving Goffman'ın (1983) işaret ettiği gibi "gerçekliğin resmi versiyonlarını verecek konumda ağır-oturlu insanlar" vardır. Ancak toplumsal gerçekliğin doğal değil de tanımlanan bir şey olması her zaman ille de güçlü olanların entrikalarını maskeleyen bir şey olmasını gerektirmez. Köprüler de insan yapımıdır ama geleneksel beyaz adamların köprü yapımında eşitsizliğe dayalı bir rol aldıklarını düşünerek köprüleri kullanmaktan vazgeçmiyoruz. Köprü yapımının belli standartları vardır. "Yapımlarıyla" ilgili gerçek, bütün köprülerin değerlerinin eşit olduğunu, nasıl yapılmaları gerektiğini belirleme gücü olan insanların özelliklerinin yansımaları olduklarını göstermez. Herhangi bir ilacın kötü kullanımıyla ilgili söylenebilecek şeyler gibidir bu durum. Bilgi sosyolojisini (tıpkı bazı post-modernistlerin yaptıkları gibi) çağdaş sosyolojiyi kötülemek için kullanmak ironik bir ihanet ve saptırma örneğidir. Eleştirel soru soran akademisyenin sağlıklı kuşkuculuğundan, iyi niyetin yararına kesinlikle inanmayan siniklik önderliğine ve statüko yükseltici hareketsizliğe doğru gitmek de aynı şekilde iyi değildir.

30) Aktörün de gözlemcinin de bakış açıları arasında ustaca gidip gelmeyi öğrenin. Hem nedenleri hem de sonuçları iyi değerlendirin ve gerektiğinde birbirinden ayırmayı bilin. Mutlaka iyi dinleyici olmalıyız. Aktörlerin inançlarına saygı duymalı ama bu inançların kendi değer sistemlerinin dışındakiler tarafından her zaman meşru (gerek ampirik, gerek etik açıdan) sayılmayacağını da aklımızdan çıkartmamalıyız. Aşırı sınıflandırma sistemlerinin ne kadar mahvedici olduğunun farkında olun. Toplumsal sorunlarla uğraşan sosyologlar için genellikle elitleri bir kenara bırakarak olaylara ezilenler açısından bakmak daha kolay gelir. Ancak ilgili bütün tarafların bakış açılarını anlamak ve tutarlılığı sağlamak da gereklidir. Aynı zamanda, gözlemci olarak belli bir bağımsızlığımız da olmalıdır. Öznelere mağdur konumunda olmaları, samimiyetleri, ilgisizlikleri, dışarıda duran bir gözlemci olan araştırmacının değerlendirmelerinde mutlak bir bahane olarak kabul edilemez. Dünyayı gördüğümüz gibi yorumlarken yaratıcı entelektüel gücünüzü kullandığınız için de özür dilemek zorunda değilsiniz. Sosyoloji sanat gibidir; bir yere bir çizgi çizmeniz gerekir.

31) Akademisyen ile fundamentalist arasında bir fark olduğunu aklınızdan çıkartmayın. Fundamentalist: "Ben bunun doğru olduğunu söylüyorsam doğrudur" der. Kariyerinizi ideolojiniz, etnik özelliğiniz, cinsiyetiniz, sınıfsal konumunuz veya yaşam biçiminiz üzerine kurmayın. Bunun yerine ampirik olarak yanıtlayabileceğiniz entelektüel sorular sorabilmeye bakın. İster bilim, ister edebiyat ilmi olsun, sosyoloji genellemeler ve karşılaştırmalar yapabilmesiyle bizi geliştirecektir. Değişkenlerin çözümlenmesinde, sağduyunun işlemediği gerçekliklerin tanımlanmasında sosyolojinin özel bir başarısı vardır. İşe ampirik inceleme yerine ideolojinizden başlamak kendinizi iyi hissetmenizi sağlayabilir ama bilginin ilerlemesini sağlamayacağı gibi meslektaşlarınızın çabalarını da meşru olmayan bir duruma sokar. Ayrıca görünen dünyanın belirli temel gerçeklerine karşı gözlerinizin kapalı olmasına neden olur:

İlgilendiğimiz karmaşık davranışlar ve sonuçların genellikle birden fazla nedeni vardır; içsel bir değişken olarak önem gösteren ırk, etnisite ve cinsiyet gibi bir tek nedensel öge kategorisine indirgenemezler. Her birinin toplumsal bir oluşumları vardır ve sürekli bir değişim içindedirler.

32) Bir grubu incelemek için mutlaka onun içinde yer almanız gerektiğini, içinde bulunduğunuz grubu da mutlaka incelemeniz gerektiğini söyleyen dışlayıcı anlayıştan kaçının. İnsan olmak, başkalarının deneyimlerini bir dereceye kadar anlama ve empati duyma yeteneğine sahip olmak demek. Bir gruba üye olmakla insan otomatik olarak o grubun uzmanı olmaz; grup dışında olmak da uzman olunmayacağı anlamına gelmez. İnsanların mutlaka bir grup içinde bulunarak uzman olacaklarını düşünmek çok tahakkümcü bir anlayış olur. Kişileri üye oldukları grup-

la özdeşleştirmek veya onların kendilerini özdeşleştirmeleri veya kendi kimliklerinin gerektirdiği bakış açısından uzak olan diğer grupları ve konuları araştırabilmek yerine özellikle bu içinde buldukları grubu incelemek zorunda olduklarını düşünmek çok baskıcı bir düşüncedir. Amerikan toplumu, aslında modernizmin kendini, insanların nasıl davranacakları, hangi gruplarla özdeşleşeceği konusunda seçim yapma özgürlüğüne büyük önem verir. İçinde bulunduğumuz göreceli özgürlük çağında hepimizin birden çok kimliği bulunmaktadır.

Toplumbilimsel iddialar, çözümleyicinin kişisel özelliklerine göre değil, olması gereken ölçütlere göre (akademik olma, özgünlük, tahayyül, tutarlılık, zarafet, mantık, ampirik temeller, dışsal ve içsel geçerlilik ve yöntemsel zek, ve olgunluk) değerlendirilmelidir. Bulduğunuz yer bazen oturduğunuz yere bağlıdır. Pek yansıtmasak da sahip olduğumuz görüşlerin çerçevesini belirleyen temellerin sistematik kaynakları vardır (ortalama grup içi üyelerin işleri grup dışındaki üyelerden farklı görülebilirler ama bu durum söz konusu görüşlerin ampirik doğruluğu veya ahlakî meşruluğuyla ilgili bir saptama getirmez).

Üniversite sözcüğü *universitas*'tan (evrensel) gelir. Birbirimizle ilgili değerlendirmelerimiz yapan kişiyi değil, yapılan işi esas almalıdır. Bir kamu kurumu olarak üniversite bu işe yönelik ve koruyucu ilkeyi terk etmesi için sürekli artan bir baskı altındadır. Yerel düzeydeki kısa dönemli uyum bir dereceye kadar kariyerin gelişmesine yardımcı olsa da, başarılı diye nitelenebilecek bir ölçütü seçmeyen, seçemeyen; köprüleri yakan ürkek idarecileri veya akademisyenleri barındırsa da üniversite yozlaşmış belediye sistemlerinden biri olmamalıdır.

Gündemdeki bir toplumsal hareketle kolayca ilişkilendirilen bir sıfatla başlayan bir kuram veya yöntem karşısında kuşkulu olun. Kuramlarımız ve yöntemlerimiz, yaşanan anın toplumsal olarak tanımlanan, kültürel olarak göreceli olan ve yaygınlaşan kategorilerini aşan değişkeni açıklamasına yardımcı olmasını isterim. Belirli özel gruplarla ilgili kuramlara değil, insan olgusuyla ilgili kuramlara ihtiyacımız var. Toplumsal araştırma ve yöntemler toplumsal adaleti iyiye doğru götürecekseniz bu, belirli ve değişen grup kimliklerini aşan geniş değerler yanında olmalıdır.

33) Düşünce polisliğine kapılıp meslektaşlarınızın ırkçılık, cinsiyetçilik, sınıfçılık, eşcinsel düşmanlığı veya yaşlı düşmanlığı gibi belirtiler gösterip göstermediklerini bulmaya çalışmak için bütün zamanınızı harcamayın. Bu tür yanlışlıklarla her zaman karşılaşabilirsiniz ama derece ve yorum meselesi söz konusudur. Korelasyon (örn. verilen bir kategori altında sunulması) kalıpları değiştirmeye çalışmada kullanılabilir de nedenselliğin otomatik olarak bir kanıtı değildir.

İrk ve cinsiyet konularıyla ilgilenmekle sosyolojik bir çıkış yapmaya

çalışmak, entelektüel dürüstsüzlük, ucuzluk ve kaçak güreşmektir. Amerikan sosyolojisi, Amerikan gerçekliğini ideal olanlardan ayıran çirkin -izm'lere saldırmaktadır. Araştırmacı ve vatandaş olarak dikkatimizi haklı olarak çeken toplumsal gruplar bulunmaktadır. Ancak yıllardır alan araştırmalarının gösterdiği gibi sosyologlar değişen toplumsal koşullarla en çok ilgilenen insanlardır. Asıl göreviniz sözcükleri, beden dilini veya kişisel tarzları sansürlemek değil, mükemmelliği elde etmek üzere öğrenmek, incelemek ve çaba göstermek olmalıdır. Birisi için (bir meslektaşın dediği gibi) "Maço birini ilk görüşte tanırım" denmesini temel alarak bölüm için gerekli bir kadroya atanmasına karşı çıkmak pek hoş bir şey değildir. İnceleme ve ifade etme özgürlüğü bizim işimizin esaslarıdır. Bu özgürlüğü engelleyecek şeyler nereden gelirse gelsin karşı koymalıyız. Erasmus'un ateşinin sönmekte olduğu yeni bir şey değil ama bu ateşin üniversitenin içinden sönmeye tehdiidi altında olduğu kötü bir haber.

34) Bilim adamı iken aynı zamanda değerlerden uzak, daha çok politik bir aktör olduğunuzda dikkatli olun. Rollerinizi birbirine karıştırmaya, önemlerini de inkâr etmemeye çalışın. "Ahlâki felsefe" ile normatif olarak adlandırılan yaklaşımlar arasındaki tartışmayı anlamaya çalışın. Emile Durkheim ve Karl Marx'ı takip ederek bilimsel ve normatif olanı anlamaya çalışın. Bilimsel bilgi ve eylem arasındaki, açıklama ve değişim arasındaki bağlantılar üzerine düşünün.

Disiplini, yöntemi, sistematik verileri ve akademisyenlik standartları olan bir sosyal bilimci olarak politik sorunlar üzerine söylediklerinizin, bu donanımdan genellikle yoksun ve sorulardan çok yanıtlarla işe başlayan çoğu ideologdan, aktivistten, politikacıdan ve gazeteciden daha ciddiye alınmanızı gerektirecek güçlü dayanaklarınız var. Yine de politik bir aktör veya politika çözümlemecisi olarak ileri sürdüğünüz şeylerin hangilerinin bilime, hangilerinin değerlere dayandığını (ve nasıl birbirinin içine geçtiğini) açıkça belirtin.

Heyecanlı konularla uğraşırken üniversitede öncelikle bir akademisyen olduğunuzu unutmayın. Bir insan ve bir akademisyen olarak kullandığımız dil sahip olduğumuz en değerli şeylerden biridir. Hangi üniversitede olursak olalım dilimizi iyi kullanmaya özen göstermeliyiz. Akademisyen olmanın kurallarını, uygarlığı ve fikrini kabul etmediklerimizin de inceleme yapma özgürlüğünü desteklemek için dilimize sahip çıkmalıyız.

Toplumsal olarak işe yarar ve güncel olmanız yönünde içten ve dıştan gelen baskılarla karşılaşsanız bile ideal sosyal bilimler düşüncesinin "nasıl" değil de "niçin" sorusu ile başladığını unutmayın. "Niçin" sorusu hem değerleri hem de ampirik nedenleri ortaya çıkartmaya yöneliktir. İdeal sosyal bilimler işe yarar olanın araştırılmasına değer verdiği kadar güzelliğin araştırılmasına da değer verir. Öğrenme, bilgi ve yaratıcı-

lık aşkının kendisi adına olmasına özen gösterir. Mao'nun "hedefini bulmayan ok yararsızdır" deyişini reddeder. Eski bir meslektaşımın bana dediği gibi "Sosyolojiyi geliştirmek gibi bir niyetim yok, tek amacım topluluğumun özgürleşmesini sağlamak" diyen dar kafalı biri, araştırma yapılan bir üniversiteye değil politik bir harekete aittir. Böyle bir insan üniversitenin ne olduğunu unutmuştur ya da hiçbir zaman anlayamamıştır; objektif olmaya çalışan bir toplumsal araştırmanın toplumsal değişime çok daha önemli katkılarda bulunabileceğini anlayamamıştır.

35) Eğlenin! Yaptığınız işin keyfini çıkartın! Toplumbilimle uğraşmak hem tatil hem iş yapmak olsun! (Weber [1958] kusura bakmasın) Şarkının dediği gibi, "Toplumbilimciler eğlenmek istiyor." Keyif almak, gereğinden fazla ciddi olanlar ve çok katı biçimci yöntemler kullananların göremediklerini görmenizi ve zevk almanızı sağlayacaktır. Erving Goffman'ın dediği gibi eğitiminizin başında elinizdeki malzemelerden hoşlanır ya da hoşlanmazsınız. Size keyif vermiyorsa, sevmediyseniz, muhtemelen yanlış iştesiniz demektir. Üniversite öğrenciliği bitip öğretim üyeliğinin can sıkıcı gerilimlerini yaşamaya başladıktan sonra, meslekte ilerlemenin gerektirdiği zorunluluklardan kurtuldukça bu ilk yıllardaki heyecanı yeniden aramaya dönebilirsiniz. Kaos gibi görünen durumun ortasında akla yatkın bir yol bulmanın veya önermenin getireceği keşfetme coşkusu, iletişim kurabilmenin güzelliği ve doyum duygusu sizi heyecanlandırın. Thelma ve Louise filminde Thelma'nın dediği gibi "bütün bunların ne menem bir şey olduğunu" anlamaya çalışın.

36) Nüktedan olun! Spinoza toplumu gözlerken hayran olunacak bir hümanizm ve bilimsel tarafsızlık sergiler: "İnsan hareketlerine gülmeden, ağıt yakmadan, nefret etmeden anlamak için sürekli olarak gayret gösteririm." Ama bence burada Spinoza fazla asık suratlı, pek gerçekçi de değil. İronileri ve parodileri görmezlikten gelmeyin. Her şey olduğundan daha kötü olabilirdi. Emerson'ın dediği gibi belki de telafi etmenin yolları vardır. Bilimin ve bilgi toplumbiliminin kuşkuculuğunda zengin bir hicivli gülmece ve kavrayış gücü vardır. Gülebildiğiniz sürece kader mahkumu olmaktan kurtulabilirsiniz. Toplumdaki bir araştırmacının en akli-selim kişi olabilmesi biraz da olayların komik taraflarını görebileceği bir mesafede durabilmesine bağlıdır. Bu, toplumbilimsel gerçekçiliğin akıl sağlığına kavuşması için gereklidir. Nüktedanlık, sizi dinleyenlerle iletişim kurmanızı da kolaylaştıracaktır.

37) Son olarak, sözünüzün eri olun! Yaşlanmanıza, karmaşıklıkları daha çok görmenize rağmen, elinizde olmadan değişen, yavaşlayan, zorlaşan sonuçlara rağmen sözünüzün eri olmaya devam edin. Araştırma üniversitesi düşüncesine düşman olanların geri çekilmenize veya acımasız olmanıza yol açmalarına izin vermeyin, bir üniversitenin evrensellik, araştırma özgürlüğü ve nezaket sınırları içinde kalması gerektiği inancını paylaşımlarını sağlayın. Düşüncelerinizin ahlâki gücü ve içinde

bulduğunuz konunun doğruları bunları sorumlulukla kullanmanızı sağlasın. Bilginin cehaletten daha iyi olduğuna, bilginin mümkün olduğuna, insanlığa ve toplumsal koşullara dair görgül ve bilimsel bilginin bu koşulları değiştirebileceğine inanın.

DİPNOTLAR

1. Bu da bir başka kuralı gerektirir: mesleğimize duyduğumuz saygı gereği eleştirel yorumlarda bulunurken bile meslektaşlarınızın çabalarını takdir edin ve onlara karşı mütevazı olun. Her şey karşılıklıdır; dünyanın ve mesleki yaşamın karmaşıklığı bir dereceye kadar ritüel bir saygıyı gerektirmektedir. Meslektaşlık ilişkisi içinde geçimli olarak bilinenler pek sona kalmazlar. Aslında nezaket (ya da kabalığın olmaması) mesleki başarı için zorunlu bir koşuldur.

Dürüstlük de yaşamsal bir önem taşır. Üniversitede bazılarının sahip oldukları ideolojiler nedeniyle öğrencileri ve öğretim üyelerini tam değerlendiremediklerini, insanları incitmekten kaçındıkları veya düşman edinmekten ürktükleri için eleştirel değerlendirmelerde bulunamadıklarını görmek beni her zaman şaşırtır. Yapıcı bir tarzda eleştirel yorumlarda bulunmak ille de saldırganlık içgüdüünün tezahürü değildir. Kuşkusuz jöle kesmek için neşter kullanılmaz. Ancak eleştirel yorumlar kişinin aslında ne kadar ciddiye alındığının, söylediklerinin önemsendiğinin bir göstergesidir.

Buradan yola çıkarak şunlar önerilebilir: Soru: "Sosyoloji bölümünü değiştirmek için kaç kişinin oyuna gerek var?" Yanıt: "Yalnızca bir, ama bölümün gerçekten değişmeyi istemesi gerek." Bu okuduğunuz yazı aslında gerçekten değişmeyi istemeyen veya değişemeyen bir sosyoloji bölümünü değiştirmeye çalışma deneyiminden kaynaklanmıştır. Bazı biçimsel yapısal değişiklikler yapmayı başarılabildiysek de kültürü değiştirmek çok daha zordu. Bu yazıdaki düşünceler benim üniversitedeki bir bölümde görmek istediğim kültürel ortamı yansıtmaktadır.

2. Bu durum farklı anlayışlar, farklı yöntemler, uzmanlaşma ve genellemeler, tek veya çok-disiplinli ve disiplinler arası yaklaşımlar, öğrenme ve harekete geçme, halka veya akademik kitleye seslenme arzuları arasındaki süregelen gerilimin yaratıcılığı üzerine Marx'ın (1990 ve 1995) deneyimden yana olma anlayışına karşıttır. Bu gerilim, buyrukların peşinden gitmeyi engeller (buyrukları reddetme buyruğuyla karşı karşıya değilseniz tabii), ve sonuçta çok kısıktıcı değilse bile ilginçlikler doğurur.

3. UCLA'nın (University of California at Los Angeles) Subject A (zorunlu dilbilgisi sınavı) sınavından defalarca başarısız oldum. İhtiyacım olmadığından veya istemediğimden değil ama hâlâ bir cümlenin gramatik yapısını tam olarak çıkartamam.
4. Konferanslara katılma konusunda söylenecek çok şey var. Ancak kendinizi biraz durmuş-oturmuş hissettiğinizde oldukça seçici davranmalısınız. Geçenlerde bir akşam yemeğinde karşılaştığım meslekdaşlarımın, benim katılmadığım bir konferansla ilgili yaptıklarına ve söylediklerine baktım da, hepsi uzun yolculuktan helâk olmuş, kendilerine gönderilen bildiri-leri okuyamamaktan ve sunacakları bildiriye tam bitirememiş olmaktan dolayı kendilerini ne kadar kötü hissettiklerine tanık oldum. Konferanslara katılmanın yaşla yakından ilgisi vardır. Gençler önce çevre edinmek için, turistik amaçlarla, belki romantik bir aşk yaşamak için, belki gezinin parasını başkaları verdiği için giderler. Biraz daha büyükler mesleki fırsat arayışları içindedirler. Daha büyükler kariyerlerini sağlamlaştırmak ve kendilerini göstermek isterler. Daha daha büyükler için ise konferanslara katılmak prestij ve nostalji konusudur.
5. Burada The More the Merrier filminde Charles Coburn'un dediği gibi iki insan tipini biraraya getirmeliyiz: "İki çeşit insan vardır. Yapmak isteyip de yapamadıklarını oturup günlüklerine yazanlar, bir de yapmak istediklerini yapmakla meşgul oldukları için oturup yazamayanlar." John Le Carre'nın söylediği gibi "dünyayı gözlemek için masa tehlikeli bir yerdir." Ancak miyopluğu, zamansallığı ve eylemde bulunmayı düşününce "kuramsallaştırmak için çıkılan alan da tehlikeli bir yerdir."
6. Elimizdeki veriler, şimdiki öğrencilerin, hocalarının öğrencilik zamanındakinden daha fazla içtiğini gösteriyor. Bu değişimin pek dikkat çekmeyen göstergelerinden biri, GOH ("getting over the hump": yükten kurtulmak) diye bilinen Çarşamba gecesi kutlamalarıdır. 1960'ların ve 1970'lerin eğitim semineri kutlamalarından oldukça farklı bir alışkanlık.
7. Bölüm açısından bunu başaramamak çok zarar vericidir. Gizli kur'alar ve kadrolar daha çok bu ilkeye göre belirlenir. Mütevazı başarılarla yetinmek, statüosuyla mutlu olmak, ideolojik veya kişisel hedeflere (akademik ve toplumsal hedefler yerine) sahip olmak, çok yetenekli insanların kendilerini geliştirmelerini ve yenilemelerini engelleyebilir. Kendi başarılarını kıskanan güçlü rakiplerle karşı karşıya gelmekten korkuyor olabilirler ama bu karşılaşmaların sonucu çitanın yükselmesini sağlayarak her iki taraf için de iyi olabilir. Mükemmel olmak affedilebilir ama mükemmel olanı kötülemek affedilemez.

8. Örneğin başarı sürekli değildir. Her zaman sizden daha iyi biri vardır veya olacaktır. Hedefleriniz yükseldikçe başarıyı yakalamak zorlaşacak, başarıya ulaşmak için ödediğiniz bedelin yanı sıra elde etmenin etkisi azalabilecek, beklenmeyen başka sonuçlar çıkabilecektir.
9. Bu konuda Avrupa'daki durum Loic J.D. Wacquant'ın belirttiği gibi çok farklıdır (1996). Amerika'da entellektüeller için Avrupa'da olduğundan çok daha fazla küçültücü söz kullanılır.
- 10 Entelektüel olmanın zorluğu belki alışılmış bakış açılarını, kurulu düzeni, tabuları karıştırmalarından, bizi kuşatan ve tanımlayan kültür tarafından tanımlanmalarının kolay olmamasından veya açıkça meydan okumalarından kaynaklanmaktadır.

Kanatlara da köklere de ihtiyacımız var kuşkusuz. Bugünün ortodoksluklarını mutlaka yanlıştır diye hemen geri çevirmeyin. Araştırmanızın sonucu sizi doğrulamaya götürebilir. Baştan kabullenmek veya reddetmek yerine eleştiriyle çıkılan yolun sonunda verilen karar her zaman daha iyidir. Çünkü işlevsel kökler dallanıp budaklanıp hatta çürümeye başlayınca sistemdeki ögeler entropiye doğru kaymaya başlasa da, toplumsal tabakalar arasındaki geçişler belli bir gerçekliğe dayansa da ortodoksluklar tam olarak ortadan kaybolmayacaklardır. Tahayül gücümüzü serbest bırakmalıyız.

Bu tavrın da bedeli vardır. Kuşkuculuğunuz yüzünden herhangi bir bakış açısına karşı coşkuyla bir bağlılık duymakta zorluk çekebilirsiniz. Mesafeli duruşunuz her bir savdaki gerçekliğin (ampirik veya normatif) ışığını görmenize yardımcı olacaktır.

1960'lardaki öğrenci hareketinin belgelerinden birinde söylendiği gibi; çalıştığınız yeri "yüksek öğretim kurumlarının içinde, etrafında ve (bazen de) bu kurumlara rağmen" bir yer olarak tanımlayın. John Adams'ın "Anlık inceleme ve yönetim denetimi altında bulunmayan bilim insanları toplumsal düzenle uzlaşmaz" sözünü dikkate alın. Akademisyen olmayı bir iş değil de bir meslek olarak görüyorsanız hep çalışıyor olacaksınız (bu da işsiz kalmaktan başka bir şeydir).

KAYNAKLAR

- Althusser, Louis** 1993 **The Future Last Forever: A Memoir.** New York: The New Press.
- Becker, Howard** 1986 **Writing for Social Scientists.** Chicago: University of Chicago Press.
- Bettelheim, Bruno** 1990 **Freud's Vienna and Other Essays.** New York: Knopf.
- Bendix, Reinhard** 1985 **From Berlin to Berkeley: German Jewish Identities.** New Brunswick: Transaction Press.
- Berger, Bennett (ed.)** 1990, **Authors of Their Own Lives.** Berkeley, California: University of California Press.
- Davis, Murray** 1971 "*That's Interesting!*" **Philosophy and Social Science** 1: 309-344
- Evans, Walker** 1982 **Walker Evans at Work.** New York: Harper and Row.
- Fine, Gary Alan** 1995 **A Second Chicago School? The Development of Postwar American Sociology.** Chicago: University of Chicago Press.
- Goetting, Ann and Fenstermaker, Sarah (eds.)** 1995 **Individual Voices, Collective Visions: Fifty Years of Women in Sociology.** Philadelphia: Temple University Press.
- Goffman, Erving** 1983 "*The Interaction Order*" **American Sociological Review.** 48:1-17.
- Halliday, Terence and Janowitz, Morris (eds.)** 1992 **Sociology and Its Publics.** Chicago: University of Chicago Press.
- Hammond, Phillip (ed.)** 1967 **Sociologists at Work.** New York: Doubleday Anchor.
- Homans, George** 1984 **Coming to My Senses: The Autobiography of a Sociologist.** New Brunswick, NJ.: Transaction.
- Horowitz, Irving Louis** 1969 **Sociological Self-Images: A Collective Portrait.** Beverly Hills, California: Sage Publications.
- Jacoby, Russell** 1987 **The Last Intellectuals: American Culture in the Age of Academe.** New York: Basic Books.
- Killian, Lewis** 1994 **Black and White: Reflections of a White Southern Sociologist.** New York: General Hall Inc.
- Lemert, Charles** 1995 **Sociology After the Crisis.** Boulder, Colorado: Westview.
- Marx, Gary T.** 1990 "*Reflections on Academic Success and Failure: Making It, Forsaking It, Reshaping It,*" in B. Bereger (ed.) **Authors of Their Own Lives.** Berkeley: University of California Press. 1995 "*Recent Developments in Undercover Policing*" in Blomberg, Tom and Cohen, Stan (eds.), **Law, Punishment and Social Control: Essays in Honor of Sheldon Messinger.** Aldine de Gruyer.

- Lowenthal, Leo** 1987 **An Unmastered Past: The Autobiographical Reflections of Leo Lowenthal.** Berkeley: University of California Press.
- Mills, C. Wright** 1959 **The Sociological Imagination.** New York: Oxford University Press. "On Intellectual Craftsmanship", *Society*, January-February.
- Page, Charles** 1985 **Fifty Years in the Sociological Enterprise.** Amherst, Mass.: Univ. of Mass. Press.
- Riley, Matilda White** 1991. **On Becoming a Social Scientist.** New Brunswick, N.J.: Transaction Publishers.
- Reinharz, Shulamit** 1988 **Sociological Lives.** Newbury Park, Ca.: Sage.
- Simmel, Georg** 1963 **A Long Journey: The Autobiography of Pitirim Sorokin.** New Haven: College and University Press.
- Sorokin, Pitirim** 1994 **"Bridge and Door" Theory, Culture and Society.** 11:1, 5-10.
- Vaughn, Ted, Sjoberg, Gideon and Reynolds, Larry T.** 1993 **A Critique of Contemporary American Sociology.** New York: General Hall.
- Wacquant, Loic W.D.** 1996 **"The Self-Inflicted Irrelevance of American Academics."** *Academe*, July-August 1996.
- Weber, Max** 1958 **"Politics as a Vocation"** in *From Max Weber: Essays in Sociology.* trans. and edited H. Gerth and C.W. Mills, New York: Oxford University Press.